

UCHWAŁA Nr XXXIX/252/2008
RADY MIEJSKIEJ W NOWEJ SARZYNIE
z dnia 30 grudnia 2008 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowa Sarzyna na lata 2009-2015”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, zmiany: Dz.U. z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055 i Nr 116, poz. 1203, z 2005 r. Nr 172, poz. 1441 i Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218 oraz z 2008 r. Nr 180, poz. 1111) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728, zmiana: Dz.U. z 2008 r. Nr 171, poz. 1056) **Rada Miejska**

uchwała co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowa Sarzyna na lata 2009-2015”, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

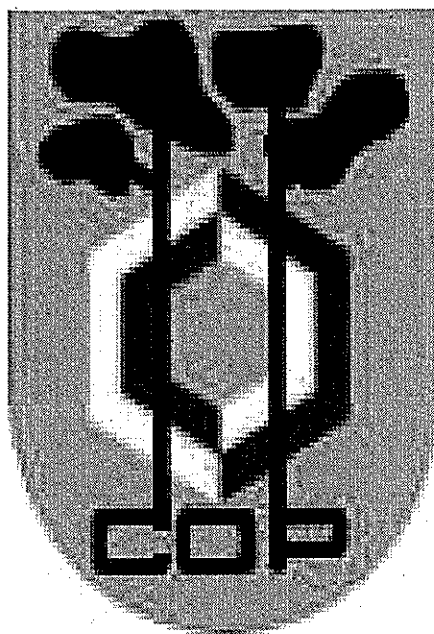
Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Nowa Sarzyna.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ

mgr Stanisław Kurlej

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W GMINIE NOWA SARZYNA
NA LATA 2009 – 2015**

Nowa Sarzyna 2008

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	4
I. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE NOWA SARZYNA NA LATA 2009 – 2015.....	6
1.1. Uwarunkowania prawne.....	6
1.2. Metodologia strategii.....	7
1.3. Zadania strategii.....	8
1.4. Przedział czasowy wdrażania strategii.....	9
II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA.....	10
2.1. Położenie geograficzne i powierzchnia.....	10
2.2. Struktura demograficzna.....	13
2.3. Problematyka społeczna w Gminie Nowa Sarzyna.....	14
2.4. Zadania samorządu gminnego w zakresie pomocy społecznej.....	16
III. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE NOWA SARZYNA.....	19
3.1. <u>Bezrobocie i ubóstwo</u>	19
3.1.1. Charakterystyka i skala problemu.....	21
3.1.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.....	26
3.1.3. Strategia pomocy.....	26
3.2. <u>Uzależnienia</u>	28
3.2.1. Charakterystyka i skala problemu.....	31
3.2.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.....	33
3.2.3. Strategia pomocy.....	34
3.3. <u>Niepełnosprawność</u>	35
3.3.1. Charakterystyka i skala problemu.....	36
3.3.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.....	42
3.3.3. Strategia pomocy.....	42
3.4. <u>Przemoc w rodzinie</u>	43
3.4.1. Charakterystyka i skala problemu.....	44
3.4.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.....	46
3.4.3. Strategia pomocy.....	46

3.5. <u>Starzenie się ludności</u>	47
3.5.1. Charakterystyka i skala problemu.....	48
3.5.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.....	49
3.5.3. Strategia pomocy.....	49
3.6. <u>Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego</u>	50
3.6.1. Charakterystyka i skala problemu.....	50
3.6.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.....	53
3.6.3. Strategia pomocy.....	53
3.7. <u>Bezdomność</u>	54
3.7.1. Charakterystyka i skala problemu.....	55
3.7.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.....	55
3.7.3. Strategia pomocy.....	56
3.8. <u>Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego</u>	56
3.8.1. Charakterystyka i skala problemu.....	57
3.8.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.....	57
3.8.3. Strategia pomocy.....	57
IV. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII	58
V. KONSULTACJE SPOŁECZNE	60
ZAKOŃCZENIE	61
BIBLIOGRAFIA	62
Spis tabel	63
Spis wykresów	64

WSTĘP

Zmiany systemowe oraz odejście od modelu państwa opiekuńczego a jednocześnie proces transformacji ustrojowej państwa wywarł istotny wpływ na wszystkie dziedziny życia społecznego objęte szeroko rozumianą polityką społeczną. Zmiany, jakie zaszły w Polsce po roku 1989 odcisnęły znaczące piętno na sytuacji społeczno – ekonomicznej ludności. Szybkim procesom modernizacyjnym towarzyszyły burzliwe przemiany w sferze społecznej, pojawiła się nierównowaga w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, postępujące zróżnicowanie mieszkańców według uzyskanych dochodów. Procesom tym towarzyszył szereg negatywnych zjawisk: bezrobocie, ubóstwo, wzrost patologii społecznych. To wszystko spowodowało, że wśród zadań, które realizuje samorząd gminny, szczególnie ważne i istotne stały się zadania z zakresu pomocy społecznej.

Również konsekwencją przystąpienia Polski do Unii Europejskiej było pojawienie się nowych zadań z zakresu polityki społecznej wynikających z polityki regionalnej Unii Europejskiej. W ostatnim czasie trwają w naszym kraju zmiany legislacyjne przepisów prawnych, które obligują samorząd do realizacji wielu zadań w sferze pomocy społecznej. Od 1 maja 2004 roku obowiązuje nowa ustawa o pomocy społecznej, zgodnie z którą według art. 17 ust. 1 pkt 1 do zadań gminy o charakterze obowiązkowym należy „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Dlatego też niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowa Sarzyna na lata 2009 – 2015 będzie wskazywać na kluczowe problemy społeczne z jakimi zmagają się mieszkańcy miasta i gminy. Strategia ta jest dokumentem, który wytycza kierunki działań na rzecz zmniejszania zjawisk społecznie niepożądanych, a także zajmuje się tworzeniem mechanizmów wzmacniających efektywność dokonywanych zmian. Jest ona zgodna z podstawowymi zasadami życia społecznego w szczególności z zasadą pomocniczości, partycypacji społecznej i współodpowiedzialności. Wszelkie podejmowane działania będą kierowane głównie ku środowiskom, które pozostają na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie, lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Poniższa Strategia została zbudowana wokół pięciu obszarów strategicznych dotyczących ośmiu głównych problemów społecznych w Gminie Nowa Sarzyna :

- aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych,
- organizacja działań wspomagających osoby uzależnione i ich rodziny,
- stworzenie warunków dla godnego funkcjonowania w społeczeństwie osób niepełnosprawnych i starszych,
- utworzenie zintegrowanego i dynamicznego systemu efektywnego wsparcia rodziny, macierzyństwa oraz pomocy w pokonywaniu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
- zorganizowanie kompleksowych działań na rzecz dzieci, osób i rodzin zagrożonych bezdomnością, pobytem w zakładzie karnym oraz innym wykluczeniem społecznym .

Biorąc pod uwagę powyższe obszary Strategia będzie zorientowana na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w obszarze : służby zdrowia, oświaty, policji, sądownictwa itp.

Ponieważ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowa Sarzyna na lata 2009 – 2015 będzie stanowić drogowskaz działania władz samorządowych i innych instytucji sfery pomocy społecznej do formułowania wizji, której urzeczywistnienie stanowi o realizacji misji, powinna być dokumentem otwartym i poddawany okresowej weryfikacji i niezbędnym modyfikacjom.

I. ZAŁOŻENIA DO STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE NOWA SARZYNA NA LATA 2009 – 2015.

Rozdział ten stanowi część wstępną, w której zostały przedstawione aspekty prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna, oraz najważniejsze informacje dotyczące metodyki pracy nad Strategią. Jest tutaj także ukazany jej związek z innymi dokumentami strategicznymi funkcjonującymi na różnych poziomach administrowania i zarządzania.

1.1. Uwarunkowania prawne.

Do regulacji prawnych służących do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należą:

Prawodawstwo krajowe :

- ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 roku Nr 64 poz. 593 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 roku Nr 123 poz. 776 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 roku Nr 99 poz. 1001);
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 roku Nr 70 poz. 473 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 roku Nr 122p oz. 1143 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 roku Nr 96 poz. 873 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 roku Nr 228 poz. 2255 z późn. zm.);

- ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2003 roku Nr 203 poz. 1966) ;
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U z 2005 r. Nr 180 poz. 149);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2004 roku Nr 210 poz. 2135) ;
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994r. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.)

Dokumenty programowe :

- Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2006 – 2010;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2006 – 2010;
- Rządowy Program Wychodzenia z Bezdomności;
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski;
- Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020;
- Plan Strategiczny Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2000 – 2010;
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Nowa Sarzyna na lata 2008-2013;
- Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Nowa Sarzyna na lata 2004-2013.

Wymienione powyżej regulacje prawne i programowe są podstawą do realizacji celów Strategii w zgodności z zasadą subsydiarności państwa przy jednoczesnym wykorzystaniu zasobów i aktywności społeczności lokalnej.

1.2. Metodologia strategii.

Metodologia strategii opiera się na czterech zasadniczych funkcjach:

- **decyzyjnej**, tworzącej merytoryczne podstawy podejmowania decyzji przez podmioty planowania i zarządzania strategicznego;
- **koordynacyjnej**, która określa wzajemne zależności różnorodnych działań, umożliwia osiągnięcie założonych celów poprzez podejmowanie rozwiązań o różnym charakterze

(np. inwestycyjnych i organizacyjnych) przez różne podmioty w sposób spójny . Spójność ta dotyczy także działań określonych w strategii rozwoju miasta i gminy;

- **informacyjna**, jest istotna dla społeczności lokalnej i podmiotów biorących aktywny udział w procesie rozwiązywania problemów społecznych i tych, którzy są zainteresowani włączeniem się w ten proces w przyszłości ;

- **edukacyjna**, również inspirowanie zmiany zgodnie z zamierzeniami w strategii zawartej.

Aby strategia mogła spełniać powyżej wymienione funkcje, musi być przedmiotem współpracy podmiotów różnych sektorów - samorządowego, rządowego oraz pozarządowego jak i społeczności lokalnej. Dokument strategii powinien być systematycznie uaktualniany, zgodnie ze zmieniającą się sytuacją zewnętrzną, prawną jak i również powinien być rozpowszechniany wśród zainteresowanych partnerów. Powinien stanowić czytelne odniesienie dla decyzji podejmowanych przez władze samorządowe.

Powyższe funkcje planowania strategicznego będą pełnione w pełnym zakresie w procesie zarządzania wspomaganiem rozwiązywania problemów społecznych, czyli wdrażania strategii w życie poprzez realizację poszczególnych, zaplanowanych zadań.

1.3. Zadania strategii.

Głównym zadaniem Strategii w Gminie Nowa Sarzyna jest formułowanie wizji, której urzeczywistnienie stanowi o realizacji misji. Wizja zarówno w teorii, jak i w praktyce definiowana jest jako „pozytywne wyobrażenie przyszłości organizacji lub osoby, wyprowadzone na podstawie uznawanych wartości i idei, z którego wywodzą się cele i plany działania.” Kreowanie wizji, czyli przewidywanie przyszłości jest skomplikowanym procesem, który wymaga nie tylko twórczej wyobraźni i zdolności do syntezy i analizy ale także dużej wiedzy, która ma wpływ na obraz przyszłości naszego miasta i gminy.

Wizja Strategii będzie w swych działaniach dążyć do pomocy umożliwiającej osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

1.4. Przedział czasowy wdrażania strategii

Horyzont czasowy realizacji Strategii określono do roku 2015. Założono bowiem, że niniejszy dokument będzie bazowym dokumentem do opracowywania i wdrażania na terenie miasta i gminy lokalnych programów współfinansowanych ze środków gminnych, krajowych jak również funduszy europejskich jeszcze w tym i kolejnym okresie programowania.

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA MIASTA.

W niniejszym rozdziale Strategii zostanie przedstawione położenie geograficzne, powierzchnia i struktura demograficzna Miasta i Gminy Nowa Sarzyna oraz problemy społeczne w gminie i z nimi związane zadania samorządu gminnego w zakresie pomocy społecznej.

2.1. Położenie geograficzne i powierzchnia.

Gmina Nowa Sarzyna położona jest w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego nad rzeką Trzebośnicą w dolinie Dolnego Sanu. Administracyjnie należały do województwa podkarpackiego. Od południa i wschodu Nowa Sarzyna graniczy z gminą Leżajsk i miastem Leżajsk, od północy z gminami Krzeszów, Jeżowe, Rudnik, a od zachodu z gminą Kamień. Pod względem geograficznym gmina położona jest w południowej części Kotliny Sandomierskiej. Całkowita powierzchnia gminy wynosi : 14374,8189 km² a szczegółowy podział administracyjny gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1.

Podział administracyjny Gminy Nowa Sarzyna

Lp.	Miasto / Wieś	Powierzchnia (ha)
1.	Nowa Sarzyna	915,5016 ha
2.	Ruda Łańcucka	242,0881 ha
3.	Łukowa	258,1686 ha
4.	Sarzyna	2821,6401 ha
5.	Jelna	2501,6124 ha

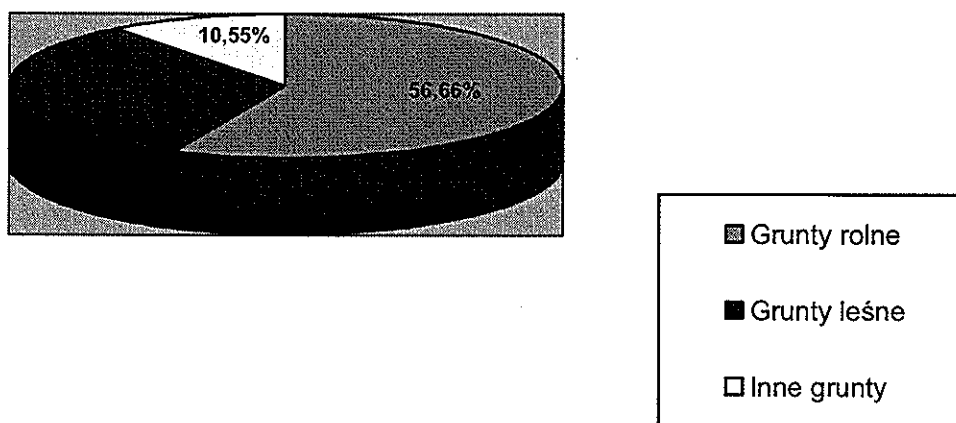
6.	Wólka Łętowska	287,0089 ha
7.	Łętownia	2427,6797 ha
8.	Tarnogóra	1413,3451 ha
9.	Wola Zarczycka	3507,7744 ha

Źródło : Dane Urzędu Miasta i Gminy w Nowej Sarzynie.

Większość powierzchni gminy stanowią obszary rolne obejmujące 56,66 % powierzchni oraz obszary leśne zajmujące 32,79 % ogólnej powierzchni.

Wykres 1.

Podział gruntów w gminie Nowa Sarzyna.

Źródło : Dane Urzędu Miasta i Gminy w Nowej Sarzynie

Uczniowie z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna realizują obowiązek szkolny w następujących placówkach :

- Szkoła Podstawowa im. M.C Skłodowskiej w Nowej Sarzynie,
- Szkoła Podstawowa im. Prymasa Tysiąclecia w Woli Zarzyckiej,
- Szkoła Podstawowa w Łętowni,
- Szkoła Podstawowa w Rudzie Łańcuckiej,
- Szkoła Podstawowa w Jelnej,
- Szkoła Podstawowa w Tarnogórze,
- Szkoła Podstawowa w Wólce Łętowskiej,
- Gimnazjum im. Jana Pawła II w Nowej Sarzynie,
- Gimnazjum im. Ofiar Pacyfikacji w Woli Zarzyckiej,
- Gimnazjum w Łętowni Sołectwo Majdan Łętowski,
- Zespół Szkół w Sarzynie w skład którego wchodzi : Szkoła Podstawowa im. ks. Stefana Kardynała Wyszyńskiego i Gimnazjum im. św. Stanisława Kostki
- Zespół Szkół im. I. Łukasiewicza w Nowej Sarzynie w skład którego wchodzi : Liceum Ogólnokształcące, Liceum Profilowane, Technikum Ekonomiczne, Zasadnicza Szkoła Zawodowa.

Również dzieci mają zapewnioną opiekę i edukację w :

- Przedszkolu Samorządowym Nr 1 w Nowej Sarzynie,
- Przedszkolu Samorządowym Nr 2 w Nowej Sarzynie,
- Przedszkolu Samorządowym w Woli Zarzyckiej,
- Przedszkolu Samorządowym w Łętowni.

Mieszkańcy gminy mają także szeroki dostęp do opieki zdrowotnej, która jest realizowana przez następujące placówki:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ Centrum Zdrowia ” w Nowej Sarzynie i Tarnogórze,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ Sante ” w Nowej Sarzynie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ Medycyna ” w Nowej Sarzynie,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej - Ośrodek Zdrowia w Woli Zarzyckiej,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Ambulatoryjny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łętowni.

2.2. Struktura demograficzna.

Pod względem zaludnienia Gmina Nowa Sarzyna należy do jednostek o dużej liczbie mieszkańców. Zamieszkuje w niej 22026 osób, w tym : 10882 mężczyzn i 11144 kobiet (stan na dzień 26.09.2008 roku).

Poniższa tabela przedstawia dokładnie liczbę ludności, strukturę mieszkańców wg miejsca zamieszkania, wieku oraz płci.

Tabela 2.

Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy.

Lp.	Miasto / Wieś	Liczba mieszkańców ogółem	Wiek przedprodukcyjny		Wiek produkcyjny		Wiek poprodukcyjny	
			M	K	M	K	M	K
1.	Nowa Sarzyna	6529	652	666	2262	2267	213	469
2.	Sarzyna	3929	522	492	1253	1149	168	345
3.	Wola Zarczycka	3885	519	478	1223	1074	183	408
4.	Jelna	2017	302	246	598	551	106	214
5.	Łętownia	2692	393	346	852	696	133	272
6.	Tarnogóra	889	117	101	282	266	43	80
7.	Ruda Łańcucka	825	128	102	259	233	33	70
8.	Łukowa	639	92	77	212	183	28	47
9.	Wólka Łętowska	621	82	84	186	159	41	69

Źródło : Dane Urzędu Miasta i Gminy w Nowej Sarzynie

Jak można zauważyć na podstawie powyższych danych, liczba ludności w wieku produkcyjnym obecnie stanowi większość ogółu ludności gminy jak i również nie uwypukla się aspekt społeczeństwa „starzejącego się”.

2.3. Problematyka społeczna w Gminie Nowa Sarzyna.

Jak już wspomniano na wstępie niniejszej Strategii proces transformacji ustrojowej państwa oraz przemiany polityczno – gospodarczo – społeczne wywarły istotny wpływ na wszystkich dziedzinach życia społecznego. Wyraźniejszy stał się podział społeczeństwa na klasy:

klasę wyższą - czyli właścicieli i dyrektorów wielkich przedsiębiorstw, członków rządu, parlamentarzystów, artystów, doradców prawnych i finansowych oraz ekspertów różnych dziedzin;

klasę średnią - obejmującą średnich i drobnych przedsiębiorców, rzemieślników, kupców, część rolników indywidualnych, wykwalifikowanych robotników oraz większość inteligencji z wyższym wykształceniem;

klasę niższą – obejmującą część rolników indywidualnych, robotników niewykwalifikowanych / podklasa – na marginesie społeczeństwa, osoby wykluczone społecznie w tym bezrobotnych.

Konsekwencją tego procesu było pojawienie się takich zjawisk jak bezrobocie czy zwiększenie rozwarstwienia społecznego i ekonomicznego.

Wszystkie te zmiany dokonujące się w Polsce dotknęły również naszą gminę i mieszkańców. Zmiany na rynku pracy spowodowały zjawisko bezrobocia, dotychczas mało znane przez mieszkańców naszej gminy. Znacznie pogorszyła się sytuacja rodzin bezrobotnych, żyjących w ubóstwie, wielodzietnych czy niepełnych.

Powyższe przemiany spowodowały, że wzrosła rola pomocy społecznej jako instytucji polityki społecznej państwa; również od 1990 roku zmienił się obraz pomocy społecznej, która dotychczas znajdowała się na peryferiach służby zdrowia, teraz stała się ważnym czynnikiem w dokonywaniu przeobrażeń życia społeczno – gospodarczego.

W naszej gminie za zadania z zakresu pomocy społecznej i ich prawidłową realizację odpowiada Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie, który działa w oparciu o Ustawę o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm).

Powyższa ustawa określa, kto ma prawo do świadczeń z pomocy społecznej. Takie prawo przysługuje :

- 1) osobom posiadającym obywatelstwo polskie mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) cudzoziemcom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (Dz.U. Nr 128, poz. 1175, z późn. zm.1), zgody na pobyt tolerowany lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy;
- 3) mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członkom ich rodzin w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 144, poz.1043), posiadającym prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Natomiast w art. 7 wyżej wymienionej ustawy są określone przesłanki z powodu, których udziela się pomocy. I tak pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa

domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;

10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze;

11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;

12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;

13) alkoholizmu lub narkomanii;

14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;

15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Art. 8 cytowanej ustawy określa próg dochodowy dla osób którym przysługuje prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej :

2.4. Zadania samorządu gminnego w zakresie pomocy społecznej.

Ustawa o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku w art. 17 i art. 18 w sposób jasny precyzuje wszystkie zadania samorządu gminnego.

Do zadań o charakterze obowiązkowym zostały zaliczone te, które mają na celu zapewnienie mieszkańcom gminy minimalnego poziomu bezpieczeństwa socjalnego.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;

2) sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;

3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;

4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;

5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;

6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;

7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości

uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;

- 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- 10) praca socjalna;
- 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo – wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- 13) tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- 14) dożywianie dzieci;
- 15) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- 16) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- 16a) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
- 18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań własnych gminy należy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- 2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- 3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;

- 4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 5) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- 2) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- 3) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- 5) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 6) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a;
- 8) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Środki na realizację i obsługę zadań, o których mowa w ust. 1, zapewnia budżet państwa.

III. IDENTYFIKACJA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE NOWA SARZYNA.

Poniższy rozdział charakteryzuje główne problemy społeczne, które na szeroką skalę występują na terenie gminy Nowa Sarzyna. Zostaną przedstawione tu także czynniki utrudniające rozwiązanie problemu oraz propozycje strategii pomocy z poszczególnymi problemami społecznymi.

3.1. Bezrobocie i ubóstwo .

Pojęcie bezrobocia jest definiowane w różnorodny sposób. W najpowszechniej przyjmowanych definicjach bezrobocie to „zjawisko polegające na tym, że część ludności w wieku produkcyjnym, zdolnej do pracy i gotowej do podjęcia pracy odpowiadającej typowym warunkom występującym w gospodarce, pozostaje bez pracy pomimo podjętych poszukiwań”.

Posługując się różnymi kryteriami badającymi problem bezrobocia można wyróżnić kilka typów bezrobocia. W literaturze naukowej można spotkać się z szeregiem jego rodzajów, które powstają pod wpływem różnorodnych przyczyn i sytuacji. Biorąc pod uwagę przyczyny najczęściej wyróżnia się bezrobocie : frykcyjne (przejściowe), strukturalne (brak dopasowania popytu na siłę roboczą z jej podażą), typu keynesowskiego (nieefektywnego popytu), cykliczne, klasyczne (płacowe) oraz ukryte (najczęściej dotyczy wsi). Oprócz wyżej wymienionych rodzajów można spotkać się także z bezrobociem dobrowolnym i przymusowym, sezonowym (dotyczy zatrudnienia sezonowego), jawnym (to, które podają statystyki), technologicznym (następuje ono w wyniku szybkiego rozwoju techniki i zastępowania pracy ludzkiej maszynami) czy regionalnym (brak możliwości podjęcia pracy w danym regionie). Ze względu na kategorię czasową można wyróżnić: bezrobocie krótkotrwałe (do 12 miesięcy) oraz bezrobocie długotrwałe (powyżej 12 miesięcy).

Pojawienie się problemu bezrobocia w rodzinie oznacza nie tylko utratę źródła dochodu stanowiącego podstawę egzystencji, lecz prowadzi również do utraty bezpieczeństwa socjalnego oraz do ubóstwa. W wyniku tego pogarsza się sytuacja materialna, finansowa i społeczna rodziny. Utracony dochód musi zostać czymś zrekompensowany,

dlatego też zwiększa się w gwałtownym tempie liczba rodzin, które żyją ze świadczeń pomocy społecznej.

Bezrobotni należą do kategorii w stosunku do której świadczenie pomocy jest w pełni akceptowane przez środowisko lokalne. Tak więc osobom i rodzinom dotkniętym bezrobociem udzielana jest przede wszystkim pomoc finansowa, rzeczowa, ale także w postaci pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego, w szczególności prawnego i psychologicznego, a także w załatwieniu spraw urzędowych, bytowych oraz w utrzymywaniu kontaktów z otoczeniem. Innymi formami pomocy są: pomoc w znalezieniu pracy (pomoc w napisaniu CV, podania o przyjęcie do pracy, współpraca z Powiatowymi Urzędami Pracy), inicjowanie szkoleń, kierowanie na prace społecznie użyteczne, pomoc w zdobyciu nowych kwalifikacji zawodowych, aktywizacja bezrobotnych w ramach różnorodnych programów i zajęć w klubach pracy, wsparcie moralne i psychiczne.

Również zdefiniowanie pojęcia ubóstwa jest zadaniem złożonym. W ustawie o pomocy społecznej brak jest definicji ubóstwa.

Ubóstwo to termin, „który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek”. Idąc dalej ubóstwo można zdefiniować także jako „stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej”. W terminologii pedagogiki społecznej funkcjonują poza tym dwa rodzaje ubóstwa: absolutne (stan niezaspokojenia minimalnych biologicznych potrzeb organizmu ludzkiego) i względne (nadmierne rozpiętości w poziomie życia).

Powyższe słowa potwierdzają opinię, że zdefiniowanie ubóstwa nie należy do rzeczy łatwych, podobnie jak określenie wielu innych zjawisk społecznych. Jedno jest pewne – ubóstwo jest współcześnie bardzo poważnym problemem społecznym, dlatego warto mu się przyjrzeć dogłębnie i zastanowić się nad jego genezą i skutkami. W zasadzie trudno oddzielić od siebie przyczyny i konsekwencje ubóstwa, gdyż zjawisko to ma charakter przyczynowo – skutkowy. Wzrost ilościowy i jakościowy tej patologii polega na wzajemnym oddziaływaniu na siebie przyczyn i skutków naprzemiennie.

3.1.1. Charakterystyka i skala problemu.

Skalę zjawiska bezrobocia w Gminie Nowa Sarzyna ukazuje poniższa tabela.

Tabela 3.

Liczba osób bezrobotnych dla Miasta i Gminy Nowa Sarzyna.

Lata	Liczba osób bezrobotnych ogółem	Podział ze względu na miejsce zamieszkania		Podział ze względu na płeć	
		Miasto	Wieś	M	K
2004 rok	1 947	452	1 495	917	1 030
2005 rok	1 749	397	1 352	802	947
2006 rok	1 768	417	1351	775	993
2007 rok	1 578	407	1 171	669	909

Źródło : Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Leżajsku.

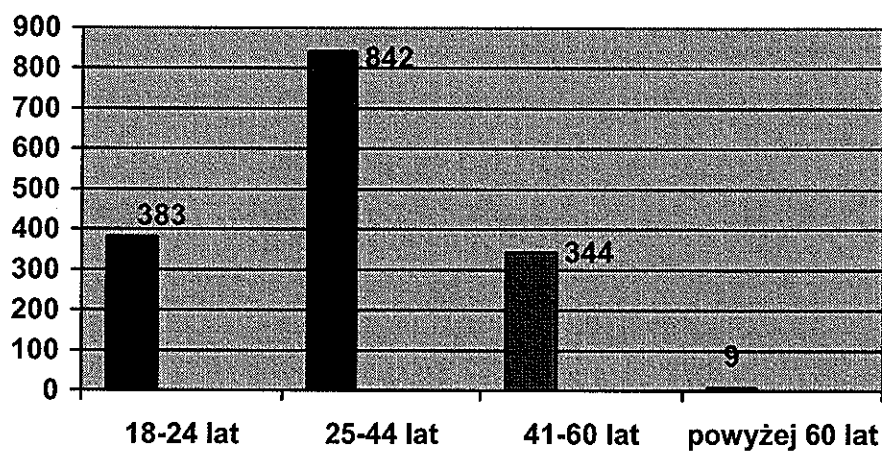
Jak można zauważyć na podstawie powyższych danych na przełomie lat : 2004 – 2007 zjawisko bezrobocia na terenie Miasta i Gminy Nowa Sarzyna z roku na rok maleje. Problem bezrobocia występuje zarówno na terenie miasta jak wsi, choć bardziej dominuje na wsi. Również problem ten jest dominujący u kobiet.

Natomiast wiek osób bezrobotnych przedstawia się także w różnorodny sposób. Najwięcej osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Leżajsku to osoby w wieku produkcyjnym (25 – 44 lata) ; jest ich 842 osoby. Następny przedział wiekowy to osoby w wieku : 18 – 24 lata – 383 osoby oraz osoby w wieku : 41 – 60 lat – 344 osoby . Najmniej osób, bo tylko 9 jest w wieku powyżej 60 lat.

Powyższe dane dotyczące wieku osób bezrobotnych przedstawia wykres nr .2

Wykres 2.

Liczba osób bezrobotnych z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna według wieku bezrobotnych

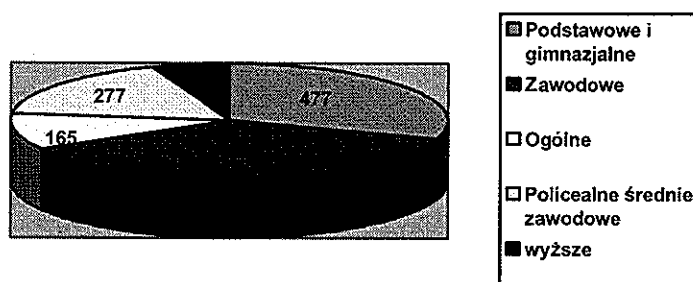

Źródło : Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Leżajsku.

Następny wykres przedstawia statystykę osób bezrobotnych z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna według wykształcenia.

Wykres 3.

Liczba osób bezrobotnych z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna według wykształcenia.

Źródło : Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Leżajsku.

Jak wynika z danych na podobnym poziomie kształtuje się liczba osób bezrobotnych (477 osoby) z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym oraz z wykształceniem zasadniczym zawodowym (569 osób). 277 osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Leżajsku z terenu gminy Nowa Sarzyna ma wykształcenie policealne i średnie zawodowe a 165 osób wykształcenie ogólne. Tylko 90 osób to osoby z wykształceniem wyższym.

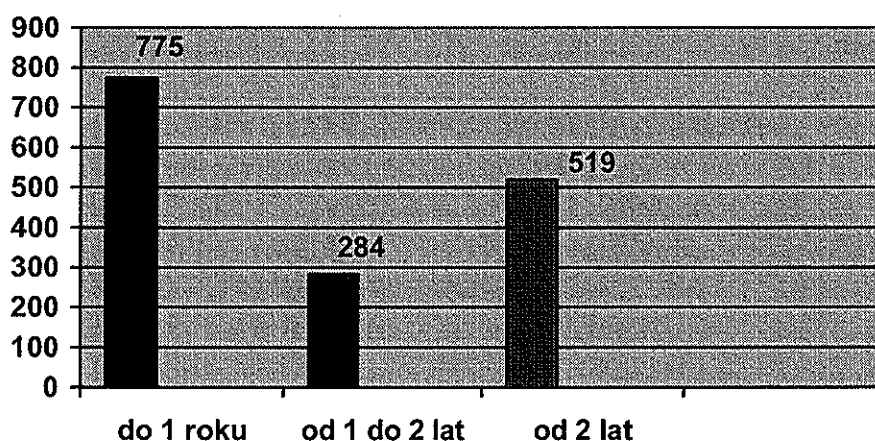
Również z uzyskanych danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Leżajsku wynika, że liczba osób bezrobotnych z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna według stażu pracy w roku 2007 przedstawia się w sposób następujący :

- bez stażu – 508 osób,
- do 1 roku – 344 osób,
- od 1 roku do 5 lat – 289 osób ,
- od 5 lat do 10 lat – 179 osób ,
- od 10 lat do 20 lat – 169 osób,
- powyżej 20 lat – 89 osób.

Natomiast liczbę osób bezrobotnych z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna według pozostawania bez pracy w roku 2007 obrazuje poniższy wykres.

Wykres 4.

Liczba osób bezrobotnych z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna według pozostawania bez pracy.

Źródło : Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Leżajsku.

Należy zwrócić uwagę, że występuje zarówno stosunkowo duży odsetek osób długotrwale bezrobotnych (32,89 %, tj. 519 osób) oraz krótkotrwale bezrobotnych (49,11 %, tj. 775 osób). Natomiast osób pozostających bez pracy w okresie od 1 roku do 2 lat w 2007 roku wystąpiło 18 % ogółu tj. 284 osoby.

Tabela 4 przedstawia liczbę osób wyrejestrowanych oraz powody wyrejestrowania.

Tabela 4.

Liczba wyrejestrowanych osób bezrobotnych dla Miasta i Gminy Nowa Sarzyna.

Lata	Liczba osób wyrejestrowanych bezrobotnych ogółem	Powód wyrejestrowania z Powiatowego Urzędu Pracy			
		Z powodu podjęcia pracy	Zatrudnionych przy pracach interwencyjnych	Podjęcie działalności gospodarczej	Inne
2004 rok	1 756	745	53	2	956
2005 rok	1 818	686	63	20	1049
2006 rok	1 799	683	40	24	1052
2007 rok	1 848	626	25	40	1157

Źródło : Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Leżajsku.

Bezrobotni z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna zarejestrowani w PUP w Leżajsku mogli skorzystać z odbycia :

- a) szkoleń (2004 rok – 82 osoby; 2005 rok – 61 osób; 2006 rok – 107 osób; 2007 rok – 131osób),
- b) stażu absolwenckiego (2004 rok – 131 osób; 2005 rok – 168 osób; 2006 rok – 215 osób; 2007 rok – 156 osób),
- c) przygotowania zawodowego (2004 rok – 13 osób; 2005 rok – 92 osoby; 2006 rok – 86 osób; 2007 rok – 78 osób).

Nadmienić należy, że różnorodny był również okres pobierania zasiłku dla osób bezrobotnych w powiecie leżajskim w następujących latach (wg danych PUP w Leżajsku) :

- 2004 rok - 6 miesięcy
- 2005 rok- 6 miesięcy
- 2006 rok- 6 miesięcy
- 2007 rok- 6 miesięcy
- 2008 rok - 12 miesięcy.

Jak już wspomniano bezpośrednim i najbardziej widocznym skutkiem bezrobocia jest obniżenie standardu materialnego rodziny, co prowadzi do wystąpienia zjawiska ubóstwa a w efekcie korzystania z pomocy społecznej.

Według danych tutejszego ośrodka pomocy społecznej z powodu zjawiska bezrobocia do ośrodka w poszczególnych latach zgłosiła się następująca liczba rodzin :

2005 rok – 674 rodzin (w tym na wsi 442 rodziny), liczba osób w tych rodzinach to: 3168 osób.
2006 rok – 483 rodzin (w tym na wsi 376 rodziny), liczba osób w tych rodzinach to: 2089 osób.
2007 rok – 483 rodzin (w tym na wsi 376 rodziny), liczba osób w tych rodzinach to: 2089 osób.

Natomiast z powodu wystąpienia zjawiska ubóstwa w rodzinie :

2005 rok –1330 rodzin (w tym na wsi 817 rodzin), liczba osób w tych rodzinach to: 4913 osób.
2006 rok – 928 rodzin (w tym na wsi 558 rodzin), liczba osób w tych rodzinach to: 3452 osoby.
2007 rok –761 rodzin (w tym na wsi 458 rodziny), liczba osób w tych rodzinach to: 3052 osoby.

Bezrobocie zawsze ma negatywne skutki dla społeczeństwa. Są nimi: duże koszty świadczeń socjalnych, niewykorzystanie zdolności do pracy bezrobotnych, poczucie zagrożenia, oraz niebezpieczeństwo zwiększenia się zjawisk niepożądanych (np. alkoholizm, rozwody, narkomania, przestępczość, samobójstwa). Sposobów zwalczania bezrobocia jest niewiele. Jednak to czy człowiek znajdzie zatrudnienie w dużym stopniu zależy od niego. Ważnym elementem jest pozytywne nastawienie psychiczne do tego, aby znaleźć pracę. Każdy człowiek pozostający bez zatrudnienia powinien mieć możliwość podnoszenia swoich kwalifikacji czy umiejętności, a także wykształcenia. Zwalczanie bezrobocia musi być oparte na dwóch filarach: na wspieraniu tych, którzy mogą tworzyć miejsca pracy oraz tych, którzy mogą je zapełnić.

3.1.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.

1. Duża liczba osób bezrobotnych z niskimi kwalifikacjami.
2. Występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia.
3. Kwalifikacje nieadekwatne do rynku pracy.
4. Małe zainteresowanie naszym regionem dużych inwestorów.
5. Zjawisko bezrobocia jako podłoże do powstawania innych patologii społecznych.
6. Problem zjawiska bezrobocia ukrytego.
7. Niskie zarobki osób pracujących.
8. Ścisłe powiązanie problemu ubóstwa z takimi problemami jak : bezrobocie, uzależnienie od alkoholu, niepełnosprawność, wielodzietność czy bezradność.
9. Roszczeniowość klientów pomocy społecznej i brak ich chęci do samodzielnego rozwiązania problemu.

3.1.3. Strategia pomocy.

Cele :

1. Rozwiązywanie problemu bezrobocia z uwzględnieniem pomocy dla rodziny bezrobotnego.
2. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom psychospołecznym bezrobocia.*
3. Różnorodność form pomocy według indywidualnych predyspozycji bezrobotnego.
4. Wypracowanie skutecznych modeli działań do zwalczania problemu ubóstwa.
5. Przeciwdziałanie uzależnieniu się świadczeniobiorców z problemem bezrobocia i ubóstwa od instytucji pomocy społecznej.

Zadania:

1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Leżajsku, w kierunku zwiększenia liczby miejsc pracy, stworzenia warunków do zdobycia doświadczenia zawodowego dla absolwentów, aktywizacji bezrobotnych (poprzez szkolenia, kursy, zatrudnianie w ramach robót publicznych, prace interwencyjne, staż, przygotowanie zawodowe czy prace w ramach prac społecznie użytecznych).

* Do skutków psychospołecznych bezrobocia należą np. wzrost konfliktów w rodzinie, osłabienie więzi społecznych, stresy związane z degradacją pozycji społecznej, negatywne zmiany w sferze psychicznej, utrata tożsamości, apatia, frustracja.

2. Utworzenie Klubu Integracji Społecznej, w którym można organizować i prowadzić:
 - programy zatrudnienia tymczasowego mające na celu pomoc w znalezieniu pracy,
 - zatrudnienie socjalne dla bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym,
 - działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych.
 3. Pozyskiwanie funduszy unijnych w celach związanych z pomocą społeczną.
 4. Działania zachęcające przedsiębiorców do zatrudnienia bezrobotnych przy wykorzystaniu środków z Powiatowego Urzędu Pracy, środków unijnych czy środków z PEFRON – u.
 5. Budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia i ubóstwa poprzez:
 - wzajemne informowanie o działaniach i prowadzenie bieżącej analizy bezrobocia,
 - wspólne przygotowywanie i realizacja projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, np. (organizowanie szkoleń dla bezrobotnych, przekwalifikowania itp)
 6. Zbudowanie systemu oparcia społecznego dla osób i rodzin ubogich w gminie. Tworzenie oparcia socjalnego, prawnego i psychologicznego (Punkt Poradnictwa Socjalnego czy grupy samopomocowe *).
 7. Działalność informacyjna dla bezrobotnych o możliwościach pomocowych, a dla organizacji pozarządowych o aktualnych projektach w kierunkach przeciwdziałania bezrobociu.
 8. Prowadzenie przez pracowników socjalnych szeroko rozumianej pracy socjalnej. W ramach tych działań podstawą pomocy staje się kontrakt socjalny zawierany pomiędzy bezrobotnym, a pracownikiem socjalnym, określający zasady współpracy oraz cele do których należy zmierzać i uzależniający przyznanie pomocy finansowej od zaangażowania bezrobotnego w poszukiwaniu pracy.
- Celem prowadzenia intensywnej pracy socjalnej powinno być kształtowanie u bezrobotnego odpowiedzialności za swój los i umiejętności przystosowania się do samodzielnego życia w obecnej rzeczywistości.
- Szczególnie ważne jest nauczanie prowadzenia gospodarstwa domowego w nowej sytuacji, racjonalnego gospodarowania ograniczonymi środkami finansowymi oraz planowania najbliższej przyszłości własnej rodziny.

* **Grupy samopomocowe** są dobrowolnymi, małymi strukturami grupowymi, nastawionymi na wzajemną pomoc i osiągnięcie określonego celu. Zwykle tworzone są przez ludzi uznających się za równych sobie, którzy skupili się, by pomóc w zaspokojeniu wspólnej potrzeby, przezwyciężaniu wspólnego upośledzenia lub utrudniających życie problemów oraz osiągnięcia pożądaných zmian społecznych i (lub) osobowościowych.

9. Podejmowanie działań zmierzających do ochrony dzieci przed skutkami problemu bezrobocia czy ubóstwa w rodzinie poprzez :

- zapewnienie podstawowego wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne,
- zapewnienie ciepłego posiłku w szkole,
- stworzenie możliwości udziału w zajęciach pozalekcyjnych.

10. Realizowanie lub współuczestniczenie w realizacji programów na rzecz osób bezrobotnych.

3.2. Uzależnienia.

Najbardziej eksponowanymi cechami środowiska, które są najsilniej łączone z biedą, to uzależnienie od alkoholu i środków odurzających (narkotyków)* oraz współwystępujące z nimi patologie.

Funkcjonuje wiele definicji uzależnienia, które mają pewne wspólne cechy. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) zdefiniowała uzależnienie jako „psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem, a substancją chemiczną (alkohol, nikotyna, narkotyki, leki), charakteryzujący się zmianami zachowania i innymi reakcjami, do których należy konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę, lub by uniknąć przykrych objawów towarzyszących brakowi substancji”.

Alkoholizm jest określany jako ogół dysfunkcji fizycznych, psychicznych i osobowościowych (intelektualnych, emocjonalnych), powstałych na skutek uzależnienia od alkoholu. Podstawowymi symptomami choroby alkoholowej to : „ utrata kontroli nad przebiegiem relacji z alkoholem, zmiana tolerancji na alkohol i objawy abstynenckie.”

Utrata kontroli oznacza, że alkoholik, który rozpoczął picie, nie potrafi przestać w dowolnym, obranym przez siebie momencie. Zmiana tolerancji na alkohol to wyraźne

* **Środki odurzające** – jest to określenie substancji powodującej obniżenie lub pobudzenie określonego układu nerwowego, wywołującej potrzebę stałego przyjmowania, uzależnienie psychiczne i fizyczne oraz powodującej szkodliwe następstwa dla zdrowia psychicznego jak również fizycznego. Są to substancje, których obrót jest kontrolowany, regulowany ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii. Dzieli się na : I-N – substancje o dużym potencjale uzależniającym, np. morfina, kokaina, tebaina, fentanyl, metadon, nikotyna; II-N – substancje o średnim potencjale uzależniającym, np. kodeina; III-N – substancje o nieznacznym potencjale uzależniającym, np. dihydrokodeina, etanol; IV-N – substancje o małym potencjale uzależniającym, np. marihuana, haszysz.

podwyższenie tolerancji (osoba uzależniona może wypić znacznie więcej niż dawniej, oraz znaczenie więcej niż człowiek nieuzależniony), natomiast w późniejszym okresie uzależnienia często dochodzi do łatwo zauważalnego obniżenia tolerancji (niewielka dawka alkoholu prowadzi do upicia się).

Jest to choroba śmiertelna, gdyż na ogół alkoholicy często umierają z powodu wyniszczenia organizmu, a także innych chorób, u których podłoża leży alkoholizm, giną w pijackich bójkach i wypadkach, popełniają samobójstwa.

Jest to także choroba chroniczna, którą można zatrzymać, ale z której nie można się wyleczyć, tj. nigdy nie można wrócić do bezpiecznego picia.

Alkoholicy są kategorią podopiecznych często korzystających z pomocy społecznej.

Poważnym problemem pozostaje leczenie odwykowe osób uzależnionych od alkoholu, gdyż przeważnie cechuje te osoby trudno modyfikowana mentalność – marazm, apatia, brak poczucia odpowiedzialności za własne życie. Ta właśnie grupa, która ma zarówno niewiele do zyskania jak i do stracenia, jest wyjątkowo trudna do umotywowania do leczenia, trzeźwości i zmiany życia.

Osobom uzależnionym od alkoholu pomaga się w wyjściu z nałogu poprzez skierowanie na rozmowę z psychologiem gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych czy na mityngi do grupy AA. Jednak najbardziej profesjonalną pomocą jest skierowanie na dobrowolne lub na zasadzie wyroku sądowego leczenie odwykowe. Podstawą prawną funkcjonowania leczenia odwykowego w Polsce jest ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, która określa, że m.in. :

- leczenia odwykowe odbywa się na terenie zakładów lecznictwa odwykowego,
- istnieją dwie kategorie osób uzyskujących świadczenia w zakładach lecznictwa odwykowego : osoby uzależnione i współuzależnione,
- osobom uzależnionym od alkoholu i członkom ich rodzin przysługują bezpłatne świadczenia zdrowotne w zakresie terapii uzależnienia i współuzależnienia.

Zdaniem pracowników socjalnych „rodziny alkoholików to najtrudniejszy odcinek pracy (...) często bez wyniku. Jedynie wzgląd na dzieci nie pozwala odmówić pomocy, najczęściej rzeczowej, gdyż pieniężna byłaby wydatkowana niezgodnie z przeznaczeniem”.

Natomiast uzależnienie od środków odurzających jest chorobą, która sprawia przede wszystkim silny ból fizyczny i psychiczny. Najprostszym sposobem uśmierzenia tego bólu jest

przyjęcie środka, który pozwoli nam znaleźć zapomnienie. Tym środkiem jest narkotyk, przyjmowany w coraz większych dawkach. Regularne przyjmowanie narkotyku skutkuje odpowiednim przystosowaniem się metabolizmu komórkowego organizmu. Na brak dawki organizm reaguje głodem narkotycznym (objawy abstynencyjne), czyli bólem mięśni, niepokojem, mdłościami, biegunką, halucynacjami, derilium aż do zapaści włącznie. Jest to uzależnienie fizyczne. Towarzyszy mu uzależnienie psychiczne, które charakteryzuje brak zainteresowania czymkolwiek poza zaspokojeniem potrzeby narkotyku. Objawia się apatią, pasywnością, sennością, utratą świadomości, oszołomieniem, spowolnieniem reakcji. Prócz bólu fizycznego i psychicznego narkoman odczuwa jeszcze ból społeczny. Wygląd zewnętrzny i zachowanie narkomana prowadzą do osłabienia i zniszczenia więzi społecznych, skazując go na samotność i konieczność przebywania w środowisku osób podobnych do siebie. Własne cierpienia i współczucie otoczenia mogłyby wpłynąć na próbę zmiany tego stanu, gdyby takiej próbie towarzyszyła silna wola powrotu do zdrowia. Na przeszkodzie często stoi charakterystyczna dla tej choroby destrukcja psychiki – tj. brak silnej woli.

Leczenie narkomanii prowadzi się w warunkach szpitalnych i ambulatoryjnych.

W związku z dużym występowaniem problemu uzależnienia od alkoholu oraz narkotyków, zadania realizowane z zakresu profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych zostały nałożone na gminę ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Również w naszej Gminie corocznie Rada Gminy przyjmuje Miejsko - Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w którym jest określony zakres działań oraz zasady finansowania tych też działań. Zadania te w szczególności obejmują :

I. Zwiększanie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu.

II. Udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

III. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.

IV. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

V. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Za realizację Miejsko - Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odpowiada Miejsko – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowej Sarzynie.

Natomiast zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na terenie Miasta i Gminy Nowa Sarzyna są realizowane także przez Miejsko – Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy współpracy z Miejsko – Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komisariatem Policji, szkołami, świetlicami środowiskowymi, klubami sportowymi oraz innymi organizacjami pozarządowymi.

3.2.1. Charakterystyka i skala problemu.

Rodziny z problemem alkoholizmu są kategorią podopiecznych często korzystających z pomocy społecznej. Według danych tutejszego ośrodka pomocy społecznej z powodu powyższego zjawiska do ośrodka w poszczególnych latach zgłosiła się następująca liczba rodzin :

2005 rok – 121 rodzin (w tym na wsi 49 rodzin), liczba osób w tych rodzinach to : 613 osób.

2006 rok – 145 rodzin (w tym na wsi 67 rodzin), liczba osób w tych rodzinach to: 826 osób.

2007 rok – 115 rodzin (w tym na wsi 67 rodzin), liczba osób w tych rodzinach to: 486 osób.

W mniejszym stopniu z pomocy tutejszego ośrodka skorzystały rodziny w których pojawił się problem uzależnienia od narkotyków, tj. :

2005 rok – 2 rodziny, liczba osób w tych rodzinach to: 7 osób.

2006 rok – 2 rodziny, liczba osób w tych rodzinach to: 7 osób.

2007 rok – 2 rodziny, liczba osób w tych rodzinach to: 7 osób.

Jednak powyższe dane są nieadekwatne do faktycznej liczby osób uzależnionych od alkoholu lub narkotyków na terenie naszej gminy, gdyż nie wszystkie te osoby, jak i rodziny z tym problemem, zgłaszają się o pomoc do ośrodka pomocy społecznej.

Z powodu uzależnienia od alkoholu na przymusowe leczenie odwykowe z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna według danych Sądu Rejonowego w Leżajsku została skierowana następująca liczba osób :

2005 rok – 6 osób,

2006 rok – 11 osób,

2007 rok – 20 osób.

Natomiast według danych z Poradni Leczenia Uzależnień w Leżajsku z powodu uzależnienia od alkoholu z terenu naszej gminy była zarejestrowana następująca liczba osób :

2005 rok – 60 osób,

2006 rok – 55 osób,

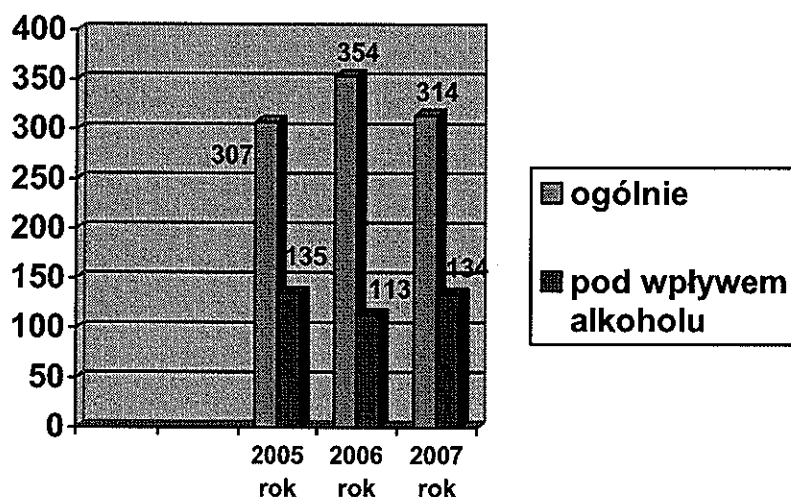
2007 rok – 81 osób.

Biorąc pod uwagę powyższe dane można zauważyć, że wyraźnie zarysowuje się niekorzystna tendencja wzrostowa.

Nadużywanie alkoholu staje się bardzo częstą przyczyną wielu przestępstw. Na terenie Miasta i Gminy Nowa Sarzyna w latach 2005 – 2007 przez Komisariat Policji w Nowej Sarzynie odnotowano ogółem 975 przestępstw, z czego 385 popełnione zostały pod wpływem alkoholu. Szczegółową liczbę przestępstw popełnionych pod wpływem alkoholu na przełomie trzech lat ukazuje wykres 5.

Wykres 5.

*Liczba przestępstw popełnionych ogólnie oraz pod wpływem alkoholu
na terenie Miasta i Gminy Nowa Sarzyna.*

Źródło : Dane Komisariatu Policji w Nowej Sarzynie.

Powyższe dane wskazują, iż dla lat 2006–2007 spada liczba przestępstw ogółem, natomiast rośnie liczba przestępstw popełnionych pod wpływem alkoholu.

Alkoholizm jest główną plagą społeczną w Polsce, jak również w naszej gminie. Również problem narkotyków z roku na rok narasta i staje się realnym zagrożeniem szczególnie dla dzieci i młodzieży.

3.2.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.

1. Wzrasta liczba osób uzależnionych od alkoholu i środków odurzających.
2. Panująca wśród młodzieży moda na spożywanie alkoholu oraz narkotyków.
3. Łatwość nabywania alkoholu i narkotyków, w tym także z nielegalnych źródeł oraz związane z tym faktem popularne w środowisku lokalnym „przyzwolenie społeczne”.
4. Niska świadomość społeczna mieszkańców na temat negatywnych skutków spożywania alkoholu oraz nadużywania środków odurzających.

5. Mała wiedza społeczeństwa na temat instytucji zajmujących się problemami uzależnień oraz pomocą osobom uzależnionym i ich rodzinom.
6. Mała liczba osób uzależnionych poddająca się leczeniu odwykowemu.
7. Mało pozytywnych wzorców, szczególnie w rodzinach patologicznych.
8. Mało ofert na zagospodarowanie wolnego czasu.

3.2.3. Strategia pomocy.

Cele :

1. Doskonalenie form pracy z osobami uzależnionymi w celu zmotywowania ich do leczenia odwykowego.
2. Wypracowanie form współpracy z lokalnymi instytucjami oraz organizacjami, których celem jest niesienie pomocy osobom uzależnionym.
3. Pomoc rodzinom dotkniętym problemem uzależnienia zarówno od alkoholu jak i narkotyków.
4. Ochrona dzieci przed skutkami alkoholizmu rodziców.
5. Ochrona dzieci jak i młodzieży przed możliwością „sięgnięcia” po narkotyk.

Zadania :

1. Przygotowanie bazy lokalowej do działań wspierających dla osób z problemem uzależnienia i ich rodzin.
2. Utworzenie punktu (stołówki) do wydawania gorącego posiłku dla osób uzależnionych oraz innych osób potrzebujących tej formy pomocy.
3. Zaspokajanie podstawowych potrzeb dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym poprzez opłacanie wyżywienia w szkole, wyposażenie w niezbędne podręczniki szkolne i przybory szkolne, zakup niezbędnego obuwia i odzieży, opłacenie udziału w wypoczynku letnim i zimowym.
4. Przygotowanie dobrze wykształconej kadry do pracy z osobami uzależnionymi.
5. Akcje informacyjne dotyczące instytucji niosących pomoc w rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniem od alkoholizmu.
6. Realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.
7. Współpraca instytucji działających na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, takich jak : Miejsko – Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nowej Sarzynie, Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie,

Komisariatu Policji w Nowej Sarzynie, Poradni Leczenia Uzależnień w Leżajsku, Grupy Wsparcia AA w Sarzynie.

8. Zaangażowanie społeczności lokalnej w działania samopomocowe.

9. Utworzenie grup wsparcia dla osób współuzależnionych.

10. Diagnozowanie zjawiska narkomanii i realizowanie antynarkotykowych programów profilaktycznych.

3.3. Niepełnosprawność.

Wraz z rozwojem cywilizacji, zwiększeniu ulega liczba ludzi, którzy nie są w pełni sprawni i nie potrafią samodzielnie rozwiązywać swoich problemów życiowych.

Zdefiniowanie pojęcia niepełnosprawności jest zadaniem dość złożonym, bowiem literatura poświęcona tej też problematyce nie wypracowała dotychczas jednej, powszechnie akceptowanej i obowiązującej definicji.

W Polsce upowszechniła się definicja osoby niepełnosprawnej uchwalona 1 sierpnia 1997 r. przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych, która za niepełnosprawne uznaje osoby „których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych”.

Pojęcie niepełnosprawności rozszerza ustawa z 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, według której to trwała lub okresowa niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy.

Według powyższej ustawy niepełnosprawność powinna zostać potwierdzona orzeczeniem:

- 1) o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany lub lekki),
- 2) o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów, lub
- 3) o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

Osoby niepełnosprawne często natrafiają na liczne bariery – ekonomiczno – architektoniczne i środowiskowe, brak tolerancji dla odmienności w swoich społecznościach,

ograniczenie dostępu do wszystkich społecznych zasobów, czy dyskryminację w wielu dziedzinach życia społecznego. Efektem tych negatywnych zjawisk jest często samoizolacja niepełnosprawnych.

Z uwagi na ogromną złożoność problemu opracowane działania muszą być wieloobszarowe nakierowane na społeczeństwo, rodzinę osoby niepełnosprawnej oraz jednostkę.

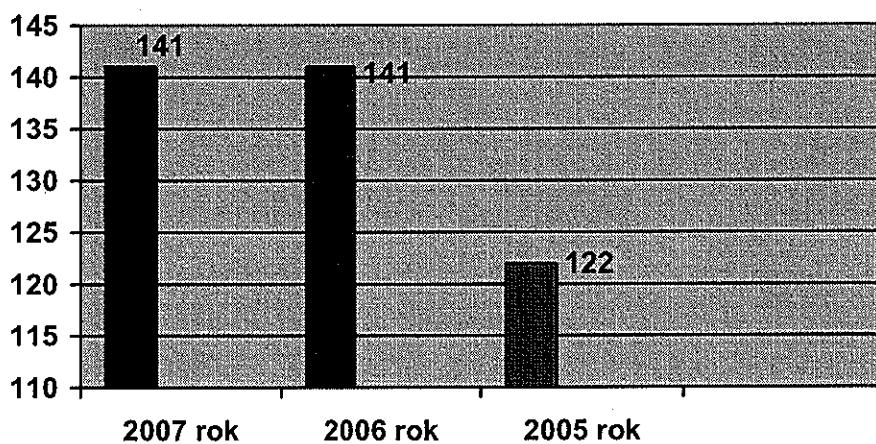
3.3.1. Charakterystyka i skala problemu.

Pomoc społeczna w Polsce jest tym działaniem zabezpieczenia społecznego, które stanowi dopełnienie sieci bezpieczeństwa socjalnego w sytuacjach wystąpienia niepełnosprawności, choroby przewlekłej czy choroby psychicznej, której przeważnie jednocześnie towarzyszy występowanie innych trudnych problemów socjalnych.

Liczbę rodzin z problemem niepełnosprawności korzystających z pomocy tutejszego ośrodka przedstawia poniższy wykres.

Wykres 6.

Liczba rodzin z problemem niepełnosprawności korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej.

Źródło : Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.

Jak wynika z poniższych danych problem niepełnosprawności na terenie naszej gminy zwiększa się. W 2005 roku korzystało z pomocy ośrodka : 122 rodziny w tym 91 rodzin z terenów wiejskich, ogólnie we wszystkich rodzinach było 437 osób.

Zarówno w roku 2006 jak i 2007 liczba rodzin była taka sama, tj. 141 rodzin w tym 101 rodzin z terenów wiejskich, ogólnie we wszystkich rodzinach było 475 osób.

Ośrodek pomocy społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych psychicznie świadczy pomoc w różnorodnej formie. Tabela 5 przedstawia pomoc finansową świadczoną na przełomie 7 lat przez ośrodek pomocy społecznej dla osób z problemem niepełnosprawności.

Tabela 5.

Statystyka wypłacanych świadczeń pieniężnych przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie dla osób niepełnosprawnych.

Rodzaj świadczenia	Liczba świadczeń w danym roku						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
<i>Zasilek pielęgnacyjny</i>	81	81	97	107	384	419	477
<i>Zasilek stały (zasilek stały wyrównawczy)</i>	26	41	41	52	84	90	77
<i>Świadczenie pielęgnacyjne (zasilek stały z tyt. opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym)</i>	72	72	59	61	69	66	101
<i>Renta socjalna</i>	114	165	165	Ustawowo przeniesione do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych			

Źródło : Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.

Do innych zadań z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez gminy i powiaty, należy prowadzenie ośrodków wsparcia o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym. Do takich ośrodków należą: środowiskowe domy samopomocy, domy dziennego pobytu, zakłady aktywności zawodowej, domy pomocy społecznej, warsztaty terapii zajęciowej. Głównym celem takich ośrodków jest umożliwienie utrzymania się w środowisku osób niepełnosprawnych, chorych przewlekłe i psychicznie które z powodu niepełnosprawności, choroby, upośledzenia umysłowego, bądź choroby psychicznej mają trudności w życiu codziennym, tj.: w kontaktach z otoczeniem, w zakresie zatrudnienia oraz w sprawach bytowych.

Na terenie Miasta i Gminy Nowa Sarzyna działa Środowiskowy Dom Samopomocy w Sarzynie, Zakład Aktywności Zawodowej w Nowej Sarzynie oraz Ośrodek Wsparcia dla Dzieci Niepełnosprawnych.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Sarzynie jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej, który powstał w 1999 roku z inicjatywy Rady Miejskiej oraz Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego. Dom ten jest placówką dziennego pobytu, zapewniającą wszechstronne oparcie pełnoletnim osobom upośledzonym umysłowo oraz z zaburzeniami psychicznymi.

Aktualnie w zajęciach bierze udział 35 uczestników. Osoby do tej placówki kierowane są na podstawie decyzji Kierownika MGOPS w Nowej Sarzynie.

W codziennej działalności podejmowane są działania prowadzące do przywrócenia osobie niepełnosprawnej zdolności samodzielnego radzenia sobie w życiu. W tym celu zatrudniona jest 11 osobowa kadra z odpowiednimi kwalifikacjami i predyspozycjami. Uczestnicy mają zapewnioną także opiekę psychiatryczną, gdyż zatrudniony lekarz psychiatra prowadzi z chorymi konsultacje, psychoterapię i leczenie farmakologiczne. Natomiast stałą opiekę medyczną sprawuje pielęgniarka ze specjalistycznym przygotowaniem do pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia psychicznego jak i ze statusowymi zadaniami ŚDS działa w oparciu o roczny plan pracy, na który składają się między innymi:

A) *socjo - i psychoterapia* - są to spotkania społeczności, zebrania integracyjne, rozmowy indywidualne, pogadanki na tematy profilaktyki zdrowotnej, muzyko – i choreoterapia;

B) *rehabilitacja lecznicza, społeczna i zawodowa* – prowadzone są min. zajęcia podnoszące sprawność fizyczną, rehabilitacja ruchowa, hipoterapia oraz zajęcia sportowo – rekreacyjne. Uczestnicy biorą czynny udział w turnusach rehabilitacyjnych, Spartakiadach Sportowych, wyjściach do kina, teatru oraz prezentacji twórczości na imprezach różnego typu;

C) *terapia zajęciowa* - w jej ramach prowadzone są pracownie w zakresie hafciarstwa, krawiectwa, plastyki, rękodzieła, wikliniarstwa, stolarstwa, terapii kulinarnej połączonej z pracą na działce i w ogrodzie;

D) *organizacja czasu wolnego*;

E) *żywienie*.

Przy Środowiskowym Domu Samopomocy w Sarzynie od 1 września 2000 roku działa **Ośrodek Wsparcia dla Dzieci Niepełnosprawnych**. Ośrodek ten prowadzony jest przez Stowarzyszenie „Integracja bez granic”. Środki na działalność pochodzą z dotacji z Urzędu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna oraz ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – Oddział Podkarpacki, w ramach programu „PARTNER III”. Obecnie środki pozyskiwane są także w ramach projektu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w Warszawie „Uwolnić artystyczną duszę; twórcza rewalidacja dzieci z różnymi deficytami rozwojowymi”.

W zajęciach uczestniczą dzieci i młodzież niepełnosprawna oraz ich rodzice z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna. Obecnie w zajęciach uczestniczy 37 dzieci. Stowarzyszenie zatrudnia 15 osobową (4 stałe etaty), wykwalifikowaną kadrę, która codziennie zapewnia takie formy usprawniania jak : kinezjoterapię, terapię zajęciową (uwzględniającą ćwiczenia ręki), zajęcia rozwijające koordynację, masaż ręczny, hipoterapię oraz porady logopedyczne, pedagogiczne i psychologiczne.

Zakład Aktywności Zawodowej w Nowej Sarzynie powstał 20 grudnia 2005 roku. Działanie jego reguluje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 stycznia 2000 roku w sprawie zakładów aktywności zawodowej (Dz. U. Nr 6 poz. 77 z późn. zm.). Organizatorem tej placówki jest Stowarzyszenie „Dobry Dom ”. Obecnie zatrudnionych jest w nim 36 osób, w tym : 33 osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym i 3 osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym oraz 15 osób w zespole obsługowo – rehabilitacyjnym (w tym 2 osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym).

Praca osób niepełnosprawnych odbywa się w trzech pracowniach :

- pracownia wyrobów plecionkarskich,
- pracownia stolarska,
- pracownia rzemiosł różnych (rękodzieła).

Prowadzona jest również rehabilitacja społeczna, zawodowa oraz lecznicza.

Działanie Zakładu Aktywności Zawodowej dofinansowane jest w 2008 roku ze środków PFRON (90 %), natomiast pozostałą część środków finansowych ZAZ musi zdobyć samodzielnie w ramach własnej pracy uczestników (środki własne).

Obecnie Stowarzyszenie „ Dobry Dom ” jest także w trakcie tworzenia **Centrum Samodzielnego Życia w Woli Zarczyckiej**, które będzie oferować kompleksowe i systematyczne wsparcie osób niepełnosprawnych w usamodzielnianiu się, tj. : pomieszczenia mieszkalne, indywidualną i grupową ocenę możliwości i koniecznej pomocy wraz z opracowaniem metod wspierających, poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, zawodowe), kursy, szkolenia, treningi wspomagające, rehabilitację.

Osoby niepełnosprawne na skutek śmierci rodziców lub ich podeszłego wieku często zostają pozbawienie koniecznej opieki. Brak alternatywy powoduje, że trafiają do domów pomocy społecznej. Są one ze względu na swoją specyfikę nie wystarczająco przygotowane do przyjmowania osób niepełnosprawnych w młodym wieku.

Mieszkańcy Centrum Samodzielnego Życia będą mieli możliwość zdobycia wykształcenia poprzez kontynuację nauki w szkołach ponadpodstawowych i uczelniach wyższych oraz zdobywania kwalifikacji zawodowych poprzez szkolenia, kursy, treningi tematyczne. Centrum pozostawać będzie w stałym kontakcie z pracodawcami, aby rozpoznawać realne możliwości zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Dzięki Centrum Samodzielnego Życia osoby niepełnosprawne znajdą własny dom, w którym nauczą się samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Zarówno Środowiskowy Dom Samopomocy, Ośrodek Wsparcia dla Dzieci Niepełnosprawnych, Zakład Aktywności Zawodowej oraz powstające Centrum Samodzielnego Życia, inwestują w przyszłość lokalnej społeczności. Poprzez łamanie stereotypów, zmianę poglądów, uczenie wrażliwości, zmierzają do tworzenia pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych oraz ich pełnej integracji ze społeczeństwem.

3.3.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.

1. Stereotypy i uprzedzenia do osób niepełnosprawnych.
2. Niska świadomość osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin, co do praw przysługujących niepełnosprawnym oraz w zakresie specjalistycznej pomocy tym osobom.
3. Niska świadomość społeczna w zakresie problemu niepełnosprawności.
4. Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych.
5. Zła sytuacja na rynku pracy dla osób niepełnosprawnych.
6. Bierność zawodowa osób niepełnosprawnych.

3.3.3. Strategia pomocy.

Cele :

1. Dążenie do zmiany świadomości mieszkańców naszej gminy w podejściu do problemu niepełnosprawności.
2. Poprawa sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy oraz w życiu społecznym.

Zadania :

1. Wspieranie organizacji i placówek działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Promocja ich działalności.
2. Przeprowadzanie akcji informacyjnych związanych z problematyką niepełnosprawności i możliwościami pomocy osobom niepełnosprawnym.
3. Nawiązanie współpracy z instytucjami działającymi na rzecz niepełnosprawnych i podejmowanie wspólnych inicjatyw na rzecz tych osób.
4. Utworzenie gminnej wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i pomocniczego do codziennego życia dla osób niepełnosprawnych z terenu gminy .
5. Realizowanie indywidualnych lub współuczestniczenie w programach na rzecz osób niepełnosprawnych, obejmujących ich integrację zawodową oraz społeczną.
6. Aktywizacja osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia ośrodka pomocy społecznej do poszukiwania pracy i pokonywania trudności życia codziennego.

3.4. Przemoc w rodzinie.

Zjawisko przemocy domowej jest często tematem „tabu”, a w świadomości społeczeństwa funkcjonuje wiele mitów i stereotypów z nim związanych.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, lecz bez wątpienia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej.

Występuje wiele definicji przemocy w rodzinie, według cytowanej przez Kevina Browna i Martina Herberta definicji przyjętej przez Radę Europy w 1986 roku przemoc domowa określona jest jako „(...) każde działanie jednego z członków rodziny lub zaniedbanie, które zagraża życiu, cielesnej i psychicznej integralności lub wolności innego członka tej samej rodziny bądź poważnie szkodzi rozwojowi jego (jej) osobowości”.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się:

1. INTENCJONALNOŚCIĄ - jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary;
2. NIERÓWNOMIERNYM ROZŁOŻENIEM SIŁ - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy;
3. NARUSZENIEM PRAW I DÓBR OSOBISTYCH - sprawca wykorzystując przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.);
4. POWODOWANIEM CIERPIENIA I BÓLU - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony

Formy przemocy:

1. fizyczna – popychanie, szarpanie, bicie, kopanie, duszenie itd.;
2. psychiczna – izolacja, groźby, ignorowanie, ośmieszanie, upokarzanie, wyzywanie itd.;
3. seksualna – zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych, gwałt;
4. zaniedbanie – niezaspokojenie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych, głód, niedożywienie, brak opieki medycznej, chłód emocjonalny, obojętność;
5. ekonomiczna – ograniczenie dostępu do wspólnych zasobów, odbieranie zarobionych, zaoszczędzonych pieniędzy, okradanie, uniemożliwianie podjęcia pracy, itp.

Zjawisko przemocy w rodzinie przeważnie nierozzerwalnie wiąże się z uzależnieniem od alkoholu.

3.4.1. Charakterystyka i skala problemu.

Jak już wspomniano na wstępie tego podrozdziału, przemoc w rodzinie, to wciąż temat tabu, dlatego jej ofiarom tak trudno jest otrzymać fachową pomoc. Również dlatego powszechne jest przekonanie, że dane statystyczne daleko odbiegają od rzeczywistej liczby i skali przemocy.

Według danych tutejszego ośrodka pomocy społecznej z powodu zjawiska przemocy w rodzinie do ośrodka w poszczególnych latach zgłosiła się następująca liczba rodzin :

2005 rok – 21 rodzin (w tym na wsi 3 rodziny),

2006 rok – 2 rodziny,

2007 rok – 2 rodziny.

Rodzinom tym została udzielona pomoc finansowa, rzeczowa lub w postaci pracy socjalnej. Ofiary przemocy nawiązały również kontakt ze Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie. Według w / w ośrodka wsparcia w poszczególnych latach z pomocy skorzystało :

w 2007 roku – 56 osób, w tym 23 osoby skorzystało z pomocy stacjonarnej (zamieszkanie w ośrodku) a 33 osoby skorzystało z pomocy ambulatoryjnej (pomoc bez zamieszkania w ośrodku). Osoby te doznawały przemocy psychicznej (14 osób), fizycznej i psychicznej (36 osób), fizycznej, psychicznej i ekonomicznej (6 osób).

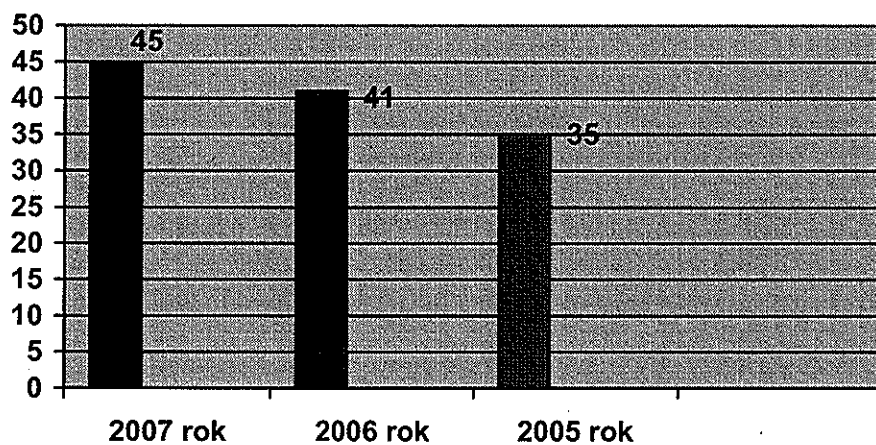
w 2008 roku - 85 osób, w tym 57 osób skorzystało z pomocy stacjonarnej, a 28 osób skorzystało z pomocy ambulatoryjnej. Osoby te doznawały przemocy psychicznej (24 osoby), fizycznej i psychicznej (55 osób), fizycznej, psychicznej i ekonomicznej (6 osób).

Ponadto w latach : 2005 – 2007 Komisariat Policji w Nowej Sarzynie odnotował ogółem 121 przypadków przemocy fizycznej i psychicznej, w ramach których zastosowano procedurę „Niebieskiej Karty ”.*

* „ Niebieska Karta ” to procedura interwencji stosowana przez policję, pomoc społeczną i gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych. Głównym celem, oprócz pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, jest tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną, w której występuje przemoc.

Procedura „Niebieskie Karty” to także : dokumentacja, krótko i długofalowy plan pomocy wszystkim członkom rodziny, współpraca z przedstawicielami innych instytucji i organizacji powołanych do udzielenia pomocy ofiarom przemocy, interwencja wobec sprawcy, monitorowanie sytuacji rodziny.

Wykres 7.
Procedura „ Niebieskiej Karty ” w poszczególnych latach na terenie
Miasta i Gminy Nowa Sarzyna.

Źródło : Dane Komisariatu Policji w Nowej Sarzynie

Jak można zauważyć z powyższego wykresu procedura „ Niebieskiej Karty ” z roku na rok wzrasta (2005 rok – 35 przypadków, 2006 rok – 41 przypadków, 2007 rok – 45 przypadków).

3.4.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.

1. Problem zjawiska przemocy w rodzinie jest ukrywany przez rodziny, ofiary przemocy oraz przez samo społeczeństwo lokalne – zachodzi tzw. zjawisko „przymuszenia społecznego”, reakcja pojawia się wówczas, kiedy dojdzie do tragedii.
2. Strach, niechęć, wstyd ofiar przemocy do zgłaszania do odpowiednich instytucji pomocowych o zaistniałych zdarzeniach.
3. Mała wiedza na temat skali problemu i jego skutków.
4. Rosnąca anonimowość społeczna.

3.4.3. Strategia pomocy.

Cele :

1. Zmiana świadomości społeczności lokalnej w zakresie przemocy w rodzinie.
2. Zapewnienie stałych form pomocy ofiarom doświadczającym przemocy w rodzinie.
3. Podjęcie działań do nałożenia obowiązku wobec sprawcy do udziału w specjalistycznych programach.

Zadania :

1. Promowanie działalności Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie
2. Podejmowanie akcji informacyjno – promocyjnych przełamujących istniejące mity, że :
 - przemoc w rodzinie to prywatna sprawa i nikt nie powinien się do tego wtrącać,
 - przemoc występuje tylko w rodzinach z marginesu społecznego,
 - przemoc ma tylko miejsce wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary,
 - jeśli ktoś jest bity, to znaczy, że na to zasłużył,
 - ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc,
 - to był jednorazowy incydent, który się nie powtórzy,
 - gwałt w małżeństwie nie istnieje,
 - osoby stosujące przemoc wobec bliskich są chore psychicznie,
 - ofiary przemocy w rodzinie wyolbrzymiają problem,
 - przemoc w rodzinie jest zjawiskiem rzadkim.

3. Przygotowanie i realizacja programów pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które będą miały na celu wzrost poczucia bezpieczeństwa w rodzinach.

4. Wdrożenie programów edukacyjno – korekcyjnych dla sprawców przemocy.

5. Wzmocnienie współpracy tutejszego ośrodka pomocy społecznej z różnorodnymi instytucjami (szkoły, ośrodki zdrowia, Policja, kościoły) w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

6. Utworzenie zespołów interdyscyplinarnych do pracy z rodziną dotkniętą problemem przemocy domowej.

7. Zorganizowanie wsparcia dla ofiar przemocy poprzez utworzenie:

- punktu informacyjno – konsultacyjnego,
- grupy wsparcia dla dorosłych ofiar przemocy, której celem będzie dążenie do zmiany sytuacji osobistej ofiary, wspieranie jej w działaniu,
- grupy wsparcia dla dzieci i młodzieży dotkniętej przemocą lub będących świadkami przemocy, aby potrafili rozmawiać o swoim problemie, wyrażać swoje uczucia oraz praca nad kształtowaniem ich pozytywnego własnego wizerunku.

3.5. Starzenie się ludności .

Według Głównego Urzędu Statystycznego starzenie się ludności to „ proces zwiększania się udziału ludności w starszym wieku w ogólnej liczbie ludności. ”Określa się tzw. próg starości, tzn. wiek, po osiągnięciu którego można daną osobę zaliczyć do grupy ludności w starszym wieku. Najczęściej przyjmuje się jednolicie wiek 60 lub 65 lat, bądź wprowadza się odrębny wiek dla mężczyzn 65 lat, a dla kobiet - 60 lat. W opracowaniach ONZ stosuje się dla kobiet i mężczyzn wiek jednolity - 65 lat.

Postęp medycyny, wzrost długości życia i szybkie zmiany demograficzne w ostatnim półwieczu, czego konsekwencją jest postępujące starzenie się współczesnych społeczeństw, rozwój instytucji usługowych i opiekuńczych zaspokajających potrzeby seniorów i stopniowe obniżanie się wieku emerytalnego, spowodowały, że problematyka osób starszych stała się również problemem społecznym w naszej gminie. Problemy ludzi starszych związane są z takimi czynnikami jak: pogorszenie stanu zdrowia, opieka zdrowotna, zanik tradycji międzypokoleniowej, przemiany kulturowe, niekorzystne warunki życia i pogorszenie sytuacji materialnej. Towarzyszy temu brak

aktywności społecznej, osamotnienie, izolacja, nieporadność życiowa, mniejsza zdolność przystosowawcza do nowych sytuacji, osłabienie pamięci.

Zatem proces przyspieszonego starzenia się społeczeństwa to zjawisko występujące zarówno w Polsce jak i w naszej Gminie. Przeciętna długość życia w Polsce istotnie się wydłużyła w okresie ostatnich dziesięcioleci. Sprzyjały temu zapewne zarówno zdrowy tryb życia, poprawa jakości środowiska, jak również postęp medycyny w zakresie ratowania życia. Ludzie żyją dłużej, więc zwiększa się zapotrzebowanie na świadczenia opiekuńczo – usługowe w sektorze usług środowiskowych oraz opiece instytucjonalnej.

3.5.1. Charakterystyka i skala problemu.

Na terenie Miasta i Gminy Nowa Sarzyna w 2006 roku zamieszkiwało 2588 osób w wieku powyżej 65 lat (kryteria ONZ), co stanowi ok. 12 % ogółu mieszkańców.

Według danych tutejszego ośrodka pomocy społecznej z powodu podeszłego wieku i nieradzenia sobie w codziennym funkcjonowaniu z pomocy w formie usług opiekuńczych, w poszczególnych latach korzystała następująca liczba rodzin :

2005 rok – 49 rodzin , liczba osób w tych rodzinach to : 69 osób

2006 rok – 39 rodzin, liczba osób w tych rodzinach to : 50 osób

2007 rok – 41 rodzin, liczba osób w tych rodzinach to : 56 osób.

Również z powodu wieku, choroby, braku najbliższej rodziny, braku możliwości samodzielnego funkcjonowania przez osobę starszą w codziennym życiu, niektóre z tych osób są umieszczane w Domu Pomocy Społecznej w Brzozie Królewskiej. Z terenu naszej Gminy w w/ w domu przebywa w poszczególnych latach następująca liczba osób :

2005 rok – 5 osób,

2006 rok – 7 osób,

2007 rok – 7 osób.

Duże znaczenie w działalności na rzecz ludzi starszych mają pracownicy socjalni pomocy społecznej. To oni docierają do osób samotnych, schorowanych, opuszczonych, zamkniętych w swoich domach. Niekiedy pracownicy socjalni są jedynymi łącznikami pomiędzy osobami starszymi a ich środowiskiem.

Jak można zauważyć z podanych powyżej statystyk problem starzenia się ludności w naszej Gminie obecnie obejmuje mały odsetek ludności, jednak z uwagi na starzenie się społeczeństwa, polityka społeczna naszej Gminy w swoich działaniach powinna zapobiegać pogarszaniu się bytu tej grupy mieszkańców zwracając uwagę na społeczne bezpieczeństwo i jakość życia osób starszych nie zapominając o stworzeniu możliwości ich udziału w kulturze i życiu społecznym, a także zwiększeniu szans na prowadzenie przez najstarsze pokolenie aktywnego i niezależnego życia.

3.5.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.

1. Zwiększenie się grupy ludzi starszych samodzielnie prowadzących gospodarstwo domowe z uwagi na emigrację za pracą dzieci i wnuków tych osób.
2. Obojętność społeczeństwa lokalnego i brak zainteresowania losem drugiego człowieka.
3. Istnienie barier architektonicznych.
4. Istnienie negatywnych stereotypów człowieka starego.
5. Niski poziom życia osób w podeszłym wieku.
6. Zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno czy dwupokoleniowe

3.5.3. Strategia pomocy

Cele :

1. Prowadzenie dokładnego rozpoznania potrzeb wśród osób starszych.
2. Koordynacja działań na rzecz osób starszych, które będą miały na celu zwiększenie szans na większą aktywność życiową ludzi starszych.

Zadania :

1. Dalsza pomoc z MGOPS w formie : usług opiekuńczych lub umieszczenia w Domu Pomocy Społecznej.
2. Stworzenie oferty kulturalnej dla osób starszych poprzez utworzenie Klubu Seniora lub Świetlicy dla Seniorów.
3. Aktywizacja osób starszych poprzez umożliwienie im włączenia się do organizacji przedsięwzięć na terenie Gminy.

4. Organizowanie spotkań okolicznościowych, które będą miały na celu integrację społeczną.
5. Promocja wolontariatu na rzecz osób starszych.
6. Dalsza współpraca z grupami oraz ruchami katolickimi jako grupami wsparcia, która będzie dotyczyć pomocy doraźnej w życiu codziennym osób starszych oraz w pośredniczeniu tych osób z otoczeniem.
7. Stworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji oraz poziomu wiedzy osób działających na rzecz osób starszych.

3.6. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych jest skutkiem niespełnienia przez rodzinę prawidłowych funkcji społecznych i wychowawczych.

Rodzina jest podstawową grupą społeczną spełniającą istotne funkcje zaspakajające potrzeby psychiczne i emocjonalne swych członków. Dostarcza dziecku norm i wzorów postępowania, wpaja pojęcie dobra i zła, wprowadza w świat społeczny. Jednak przede wszystkim stwarza warunki do zaspokojenia potrzeb biologicznych i społecznych.

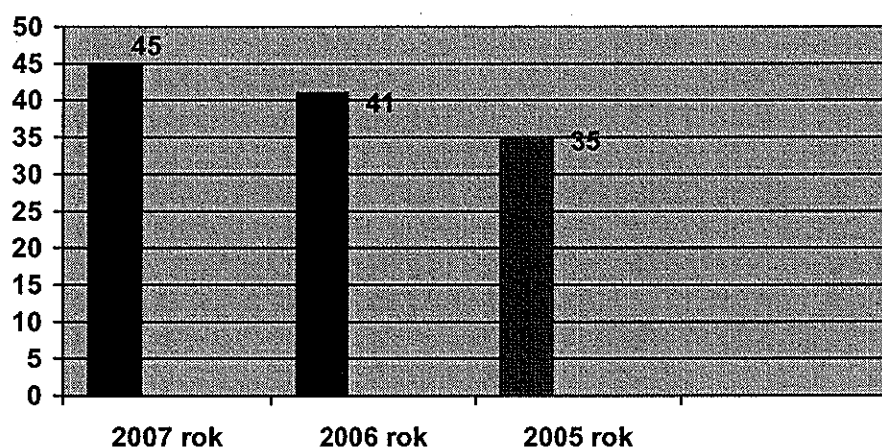
Najczęściej bezradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci przejawia się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych poszczególnych członków rodziny. Niezaradność w opiece i wychowaniu własnych dzieci jest następstwem dysfunkcji, takich jak: alkoholizm, przemoc domowa, niedojrzałość emocjonalna, problemy we współżyciu z ludźmi ze społeczności lokalnej, agresywność. Problemy wychowania ujawniają się w środowisku rodzinnym, szkolnym w postaci zachowań konfliktowych, buntowniczych, łamania przez dzieci obyczajów, norm i wartości, a nawet prawa.

3.6.1. Charakterystyka i skala problemu.

Wśród klientów Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie niewielką część stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo- wychowawczymi i prowadzenia gospodarstwa domowego. Ilość rodzin korzystających z pomocy tutejszego ośrodka przedstawia wykres 8.

Wykres 8.

Liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej z powodu trudności opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na przełomie lat.

Źródło : Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.

Jak wynika z poniższych danych najwięcej rodzin korzystających z pomocy tutejszego ośrodka z powodu trudności opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego było w roku 2005, tj.: 342 rodziny, w tym 225 rodzin z terenów wiejskich. Ogólnie we wszystkich tych rodzinach było 1953 osób.

Zarówno w roku 2006 jak i 2007 liczba rodzin była taka sama, tj. 267 rodziny w tym 172 rodzin z terenów wiejskich.

W wyżej wymienionych rodzinach można także wyodrębnić rodziny niepełne, wielodzietne oraz sierocy. Ich liczbę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6.

Liczba rodzin: niepełnych, wielodzietnych, sierocych korzystających z pomocy tutejszego ośrodka pomocy społecznej.

	2005 rok			2006 rok			2007 rok		
	Ogółem	W tym : na wsi	Liczba osób w rodzinach	Ogółem	W tym : na wsi	Liczba osób w rodzinach	Ogółem	W tym : na wsi	Liczba osób w rodzinach
Rodziny niepełne	120	86	387	121	73	413	121	73	413
Rodziny wielodzietne	220	137	1555	140	95	807	120	81	720
Rodziny sieroce	2	2	11	6	4	21	26	18	108

Źródło : Dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie

3.6.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.

1. Problem bezrobocia na terenie gminy Nowa Sarzyna , który wpływa na powstawanie innych patologii społecznych.
2. Brak specjalistycznego poradnictwa rodzinnego, tj. poradni rodzinnej.
3. Brak mieszkań chronionych dla osób potrzebujących wsparcia w procesie usamodzielnienia się.
4. Ograniczone możliwości uczestnictwa rodzin w życiu kulturalnym.
5. Brak świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci (bezpłatnych) z dostępem do pomocy naukowych i Internetu.
6. Brak mediatorów rodzinnych oraz społecznych.*

3.6.3. Strategia pomocy.

Cel :

1. Zapewnienie różnorodnej oferty w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów opiekuńczo – wychowawczych.

Zadania :

1. Utworzenie świetlic dla dzieci, umożliwiających naukę, rozwój zainteresowań oraz dających możliwość spędzania czasu wolnego.
2. Stworzenie ogólnodostępnych ofert zajęć pozalekcyjnych dla dzieci uczących się oraz ofert zajęć bezpłatnych w ramach spędzania wolnego czasu dla młodzieży.
3. Współpraca różnorodnych instytucji w pomocy rodzinie w wykształceniu dzieci i młodzieży.
4. Organizowanie wypoczynku wakacyjnego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.
5. Promocja pozytywnego wizerunku rodzin wielodzietnych.
6. Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach wielodzietnych i niepełnych.
7. Motywowanie osób dorosłych w rodzinach do aktywnego poszukiwania pracy.

* **Mediacja w sprawach rodzinnych i społecznych** jest dobrowolna i opiera się na mechanizmie rozwiązywania sporów bez walki. Klientom towarzyszy bezstronny, profesjonalnie wyszkolony mediator, który pomaga osiągnąć porozumienie. Mediacja jest techniką mającą na celu ułatwianie, a nie doradzanie. Sam mediator spełnia rolę pomocniczą - asystuje stronom w wypracowaniu własnych rozwiązań.

8. Szkolenia oraz kursy dla pracowników szkół, ośrodka pomocy społecznej na mediatorów społecznych oraz rodzinnych.
9. Utworzenie mieszkań chronionych dla osób potrzebujących wsparcia.

3.7. Bezdomność .

Zjawisko bezdomności określić można jako „względnie trwałą sytuację człowieka pozbawionego dachu nad głową albo nie posiadającego własnego mieszkania”.

Według ustawy o pomocy społecznej osobę bezdomną określa się jako „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”

Bezdomność może być efektem dobrowolnie wybranego stylu życia (np. włóczęgostwo), różnorodnych decyzji (np. uchodźstwo), własnych bądź cudzych dewiacyjnych zachowań (np. wykwaterowanie osób naruszających przepisy prawa lokalowego), zdarzeń losowych (np. sieroctwo, pożar), wadliwej polityki społecznej (np. ubóstwo). Na podstawie tych przykładów można wyróżnić „bezdomność z wyboru, która jest następstwem opcji powziętej zgodnie z indywidualnymi preferencjami oraz bezdomność z konieczności, która dotyka człowieka wbrew jego woli ...”.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc bezdomnym należy do zadań własnych gminy. Pomoc ta może mieć formę udzielenia schronienia (miejsce w noclegowni, schronisku, domu dla bezdomnych), posiłku, ubrania, a także zasiłku celowego na leczenie. Osoba bezdomna może także zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Program taki jest opracowywany przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej we współpracy z osobą bezdomną i zatwierdzany przez kierownika ośrodka.

Gminy mogą także zlecać wykonywanie w/w zadań organizacjom pozarządowym. Jednymi z najbardziej znanych ogólnopolskich organizacji specjalizujących się w tym zakresie są

Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta oraz założone przez Marka Kotańskiego Stowarzyszenie "Monar" i jego wyspecjalizowana jednostka organizacyjna "Markot".

Problem bezdomności został uznany za na tyle poważny, że Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w 2000 roku opracowało program "*Bezdomność*", w którym zostały uwzględnione działania o charakterze:

- 1) profilaktycznym – zapobiegające utrwalaniu się i poszerzaniu zjawiska bezdomności, skierowane do najbardziej zagrożonych bezdomnością grup społecznych;
- 2) osłonowym – zapobiegające degradacji biologicznej i społecznej osób bezdomnych z zastosowaniem standardowych rodzajów i form świadczeń pomocy społecznej oraz podstawowych elementów pracy socjalnej;
- 3) aktywizującym, zmierzające do wyprowadzania z bezdomności konkretnych osób i grup społecznych, rokujących perspektywy przezwyciężenia tej sytuacji.

3.7.1. Charakterystyka i skala problemu.

Zjawisko bezdomności w gminie Nowa Sarzyna występuje w stopniu minimalnym i są to następujące przypadki :

- w 2005 roku - 2 rodziny, w tym na wsi 2;
- w 2006 roku - 6 rodzin, w tym na wsi 4;
- w 2007 roku - 6 rodzin, w tym na wsi 4.

3.7.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.

1. Przemieszczanie się osób bezdomnych.
2. Problem bezdomności jest sprzężony z innymi patologiami społecznymi.
3. Brak miejsc noclegowych na terenie gminy dla osób bezdomnych.
4. Trudności napotymane przez pracowników socjalnych przy współpracy z osobami bezdomnymi (np. brak zgodny na indywidualny program wychodzenia z bezdomności).

3.7.3. Strategia pomocy.

Cel :

1. Zapewnienie różnorodnej oferty w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów osób bezdomnych.

Zadania :

1. Pomoc skierowana na przeciwdziałanie bezdomności (prowadzenie pracy socjalnej, aktywizowanie do podjęcia pracy, pomoc w załatwianiu formalności urzędowych).
2. Promocja indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.
3. Utworzenie miejsc noclegowych dla osób bezdomnych.
4. Doskonalenie systemu informowania o możliwościach uzyskania pomocy przez osoby bezdomne poprzez współpracę z mediami i instytucjami: przychodnie, policja, ośrodek pomocy społecznej.
5. Reintegracja społeczna i zawodowa poprzez organizowanie zatrudnienia socjalnego dla osób objętych programem wychodzenia z bezdomności

3.8. Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego .

Pomoc tej grupie osób świadczona jest przede wszystkim przez ośrodki pomocy społecznej głównie w formie rzeczowej (odzież, obuwie, ciepły posiłek , artykuły higieniczne) jak i również pracy socjalnej, która obejmuje przeważnie bardzo wiele problemów. Przeważają problemy związane z uzyskaniem mieszkania, bądź uzyskaniem miejsca w noclegowni czy w schronisku dla bezdomnych, problemy związane z zatrudnieniem czy rejestracją w Urzędach Pracy, pomoc we wskazaniu placówek zajmującymi się uzależnieniami, pomoc w uzyskaniu rehabilitacji czy nawiązanie kontaktu z kuratorem sądowym.

Ponadto osoba opuszczająca zakład karny może także liczyć na pomoc ze strony wielu organizacji pozarządowych. Najbardziej rozpowszechnioną organizacją działającą na tym polu w Polsce jest Stowarzyszenie „Patronat”.

3.8.1. Charakterystyka i skala problemu.

Niewielką grupę klientów pomocy społecznej stanowią osoby opuszczające zakład karny. Pomoc przyznana tym osobom kształtowała się następująco:

2005 rok – 2 rodziny, w tym na wsi 1 rodzina (liczba osób w tych rodzinach to 8 osób);

2006 rok – 2 rodziny, w tym na wsi 1 rodzina (liczba osób w tych rodzinach to 7 osób);

2007 rok – 8 rodzin, w tym na wsi 5 rodzin (liczba osób w tych rodzinach to 20 osób).

3.8.2. Czynniki utrudniające rozwiązanie problemu.

1. Problem trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego przez osoby skazane, sprzężony z innymi patologiami społecznymi.
2. Osoby po opuszczeniu zakładu karnego są wykluczeni zarówno z rodziny jak i społeczności (stereotypy i uprzedzenia).
3. Duża bierność zawodowa osób skazanych.
4. Brak placówek terapeutycznych oraz programów profilaktycznych dla osób skazanych.

3.8.3. Strategia pomocy.

Cel :

1. Zapewnienie różnorodnej oferty w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów osób opuszczających zakłady karne oraz ich rodzin.
2. Monitorowanie postępowania osób po opuszczeniu zakładu karnego.

Zadania :

1. Udzielenie pomocy skazanym oraz ich rodzinom do czasu podjęcia pracy i uzyskania pierwszych zarobków, albo otrzymania zasiłku dla bezrobotnych.
2. Pomoc w adaptacji do powrotu do rodziny oraz do społeczeństwa lokalnego.
3. Udzielanie pomocy w zakresie poradnictwa prawnego, psychologicznego oraz pracy socjalnej.
4. Pomoc w uregulowaniu spraw mieszkaniowych lub uzyskaniu czasowego schronienia.
5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Leżajsku w zakresie znalezienia zatrudnienia.

IV. MONITORING I EWALUACJA STRATEGII.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nowa Sarzyna na lata 2009 – 2015 przedstawia główne problemy społeczne mieszkańców gminy oraz ukazuje propozycje rozwiązania wielu z nich, w oparciu o bieżącą analizę danych i prognozy na przyszłość. Przyjęcie pewnych założeń na przyszłość, przede wszystkim finansowych czy inwestycyjnych jest sprawą skomplikowaną z uwagi na zmieniające się przepisy prawne i rozwiązania organizacyjne w skali kraju, regionu czy gminy.

W celu efektywnej realizacji Strategia powinna podlegać procesowi monitoringu, który będzie miał na celu zapewnienie prawidłowości i wydajności wdrażanych programów, poprzez zbieranie rzetelnych i wiarygodnych danych na temat programów, realizowanych w ich ramach zadań, porównywaniu ich z założonymi wskaźnikami i ewentualnie na ich podstawie formułowanie zmian w dokumencie Strategii, bądź planowaniu nowych projektów.

Wskaźnikami oceny monitorowania Strategii będą między innymi:

1. Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów.
2. Liczba obiektów użyteczności publicznej, w których zlikwidowane zostały bariery architektoniczne.
3. Liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych w gminie.
4. Liczba stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych.
5. Liczba oddanych do użytku mieszkań w tym socjalnych.
6. Liczba osób, którym udało się wyjść z uzależnień (alkoholizmu, narkomanii) oraz bezdomności.
7. Liczba osób, którym udało się skutecznie pomóc (ofiar przemocy domowej, osoby, rodziny, w których występowały problemy opiekuńczo – wychowawcze, itp.).
8. Liczba zorganizowanych szkoleń, konferencji, seminariów, porad dotyczących podnoszenia kwalifikacji, z zakresu profilaktyki uzależnień.
9. Liczba zorganizowanych imprez, zajęć, spektakli profilaktycznych mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia.
10. Liczba osób, do których dotarły ulotki informujące o zagrożeniach, instytucjach i organizacjach udzielających pomocy oraz możliwościach pomocowych.

Patronat nad realizacją całości zadań założonych w Strategii będzie prowadzony przez właściwego Zastępcę Burmistrza Miasta i Gminy Nowa Sarzyna. Nadzór nad realizacją całości zadań założonych w Strategii będzie prowadzony przez Kierownika Miejskiego – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie. Natomiast nadzór merytoryczny nad realizacją poszczególnych zadań będzie należał do dyrektorów poszczególnych komórek organizacyjnych i jednostek administracji samorządowej Miasta i Gminy Nowa Sarzyna, odpowiedzialnych za wdrażane programy.

Sukcesywnie, w miarę tworzenia, do głównego dokumentu Strategii będą załączane programy i projekty dotyczące realizacji poszczególnych zadań.

Niniejsza strategia powinna i musi być aktualizowana, co pozwoli stwierdzić czy jest ona realizowana prawidłowo, a jej założenia są nadal aktualne.

Aktualizacja Strategii powinna polegać na :

- analizie informacji o sytuacji społecznej gminy,
- aktualizacji danych dotyczących działalności MGOPS oraz instytucji z nim współpracujących,
- dostrzeganiu pojawiania się nowych zjawisk patologicznych i związanych z tym problemów,
- kontroli realizacji Strategii i informacji o efektach podejmowanych zadań czy działań.

Cała ocena realizacji Strategii odbywać się będzie na podstawie sprawozdań przedkładanych Kierownikowi Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie oraz Burmistrzowi Miasta i Gminy Nowa Sarzyna przez realizatorów poszczególnych zadań.

Promocja Strategii odbywać się będzie poprzez:

- media lokalne (telewizję kablową, gazetę gminą „ Azalia ”),
- stronę internetową gminy,
- organizowanie spotkań bezpośrednich ze środowiskami (osiedlami, sołectwami),
- opracowanie programu informacyjnego (ulotki, poradniki).

V. KONSULTACJE SPOŁECZNE.

W dniu 10 września 2008 roku Burmistrz Miasta i Gminy Nowa Sarzyna wydał Zarządzenie Nr 114 / 2008, powołujące do życia Zespół do opracowania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta i Gminy Nowa Sarzyna w składzie :

1. Gaska Grażyna – Kierownik Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.
2. Wojtanowska Elżbieta – straszy specjalista pracy socjalnej Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.
3. Skwara Robert .

Każdy z członków Zespołu otrzymał zadanie do wykonania, przygotowanie materiałów źródłowych do diagnozy, opracowanie strategii w rozbiciu na poszczególne problemy społeczne wraz z propozycjami rozwiązań w tym zakresie.

Ponadto na stronie internetowej gminy www.nowasarzyna.eu został zamieszczony apel do mieszkańców gminy Nowa Sarzyna oraz organizacji pozarządowych i innych instytucji z prośbą o nadsyłanie swoich spostrzeżeń i sugestii oraz propozycji rozwiązań problemów społecznych w naszej gminie.

Na każdym etapie tworzenia dokumentu był on konsultowany z Władzami Miasta i Gminy, przedstawicielami referatów Urzędu Miasta i Gminy, jednostek organizacyjnych Miasta i Gminy oraz z innymi instytucjami działającymi w obszarze problematyki społecznej. Nad całością prac związanych z opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Nowa Sarzyna na lata 2009-2015 nadzór pełnił Pan Marek Chmura - Zastępca Burmistrza Miasta i Gminy Nowa Sarzyna.

ZAKOŃCZENIE.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Nowa Sarzyna na lata 2009-2015 jest dokumentem, który wskazuje na konieczność konkretnych działań w ramach wprowadzenia w życie nowoczesnego modelu polityki społecznej gminy. Strategia ma przede wszystkim wskazać kierunki działań w sferze polityki społecznej, mające służyć wspólnemu celowi jakim jest pomoc osobom, które ze względu na trudną sytuację życiową nie są w stanie samodzielnie zaspokoić podstawowych potrzeb, a przez to nie mogą uczestniczyć lub mają ograniczony udział w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym. Strategia odpowiada na pytanie, jak rozwijać współpracę z różnymi podmiotami życia społecznego oraz jak wykorzystać posiadane zasoby do realizacji celu nadrzędnego. Niniejsza Strategia nie wyczerpuje wszystkich działań, które można by uwzględnić w dokumencie. Wybrano tylko najważniejsze i najpilniejsze.

Wdrażanie Strategii pozwoli stawić czoła szybko zmieniającej się rzeczywistości i jednocześnie uniknąć poważnych konsekwencji dla społeczności lokalnej na skutek eliminowania ryzyka i poczucia bezsilności wobec radykalnych zmian społeczno-gospodarczych. Pozwoli również na lepsze zagospodarowanie zasobów ludzkich w drodze bardziej efektywnego gospodarowania budżetem i stymulowanie zmian zgodnych z programem rozwoju gminy.

BIBLIOGRAFIA

Pozycje zwarte :

- Milewski R. (red.) **Elementarne zagadnienia ekonomii**. Warszawa 1997
- Pilch T. i Lepalczyk I. (red.) **Pedagogika społeczna**. Warszawa 1995
- Sasał H. D. **Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie**. Warszawa 2006
- Sobczak J.i Wiśniewska – Much A. (red.) **Pomoc społeczna w praktyce** . Warszawa 2006
- Wojtanowska E. Praca dyplomowa : **Trudni klienci pomocy społecznej – doświadczenia z pracy w środowisku ich zamieszkania**. Rzeszów 2007.
- Zajączkowski K. **Nikotyna, alkohol i narkotyki – profilaktyka uzależnień**. Kraków 2001.
- Załuska M. i Boczoń J. (red.) **Organizacje pozarządowe w społeczeństwie obywatelskim**. Warszawa 1996

Czasopisma :

- Kawczyńska – Butrym Z. **Pracownicy socjalni i ich podopieczni**. (w :), „Praca socjalna ” . Warszawa 2001.Nr 2

Źródła prawne :

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.
- Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych. 1.VIII.1997
- Uchwała Nr XVIII 126 / 2007 Rady Miejskiej w Nowej Sarzynie z dnia 11 grudnia 2007 r. w sprawie przyjęcia Miejsko-Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2008 w mieście i gminie Nowa Sarzyna.

SPIS TABEL

Tabela nr 1 – Podział administracyjny Gminy Nowa Sarzyna – **str. 10 - 11**

Tabela nr 2 – Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach gminy – **str. 13**

Tabela nr 3 – Liczba osób bezrobotnych dla Miasta i Gminy Nowa Sarzyna – **str. 21**

Tabela nr 4 – Liczba wyrejestrowanych osób bezrobotnych dla Miasta i Gminy Nowa Sarzyna – **str. 24**

Tabela nr 5 – Statystyka wypłacanych świadczeń pieniężnych przez Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie dla osób niepełnosprawnych – **str. 38**

Tabela nr 6 – Liczba rodzin: niepełnych, wielodzietnych, sierocych korzystających z pomocy tutejszego ośrodka pomocy społecznej – **str. 52**

SPIS WYKRESÓW

Wykres nr 1 - Podział gruntów w gminie Nowa Sarzyna – **str. 11**

Wykres nr 2 - Liczba osób bezrobotnych z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna według wieku bezrobotnych – **str. 22**

Wykres nr 3 - Liczba osób bezrobotnych z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna według wykształcenia – **str. 22**

Wykres nr 4 - Liczba osób bezrobotnych z terenu Miasta i Gminy Nowa Sarzyna według pozostawania bez pracy – **str. 23**

Wykres nr 5 - Liczba przestępstw popełnionych ogólnie oraz pod wpływem alkoholu na terenie Miasta i Gminy Nowa Sarzyna – **str. 33**

Wykres nr 6 - Liczba rodzin z problemem niepełnosprawności korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej – **str. 36**

Wykres nr 7 - Procedura „Niebieskiej Karty” w poszczególnych latach na terenie Miasta i Gminy Nowa Sarzyna – **str. 45**

Wykres nr 8 - Liczba rodzin korzystających z pomocy ośrodka pomocy społecznej z powodu trudności opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na przełomie lat – **str. 51**